

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Terör ve AİHS

Mart 2016

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Terör ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. maddesi (olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma) şu şekildedir: “Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme’de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir.”

Devletin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki bazı yükümlülüklerini belirli istisnai hallerde tek taraflı olarak askıya almasına imkân veren bu hüküm, bazı üye Devletler tarafından terör bağlamında kullanılmıştır¹.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu tür istisnaları ele aldığı davalar:

Lawless / İrlanda (no. 3) (Mahkemenin bu husustaki ilk kararı)

¹ Temmuz 1961

Dava, Kuzey İrlanda ile bağlantılı bir terör eylemi sonrasında 1957 yılında İrlanda tarafından getirilen bir istisnaya ilişkindir. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) üyesi olduğundan şüphelenilen başvuran, 1957 yılının Temmuz ila Aralık ayları arasında, İrlanda

¹ Bk. “Olağanüstü Hallerde Yükümlülüklerin Askıya Alınması” başlıklı tematik bilgi notu

Cumhuriyeti topraklarında bir askeri tutukevinde mahkeme önüne çıkarılmaksızın tutulduğunu iddia etmiştir.

İrlanda / Birleşik Krallık (bk. aşağıda sayfa 2)

18 Ocak 1978

Dava, Birleşik Krallık'ın, Kuzey İrlanda üzerindeki hâkimiyetine ilişkin olarak 1970'lerin başında getirdiği ve sonrasında birkaç kez yenilenen istisnaya ilişkindir.

Brannigan ve McBride / Birleşik Krallık (bk. aşağıda sayfa 20)

26 Mayıs 1993

Dava, Birleşik Krallık'ın Kuzey İrlanda ile ilgili olarak 1989'da getirdiği başka bir istisnaya ilişkindir.

Aksoy / Türkiye (bk. aşağıda sayfa 2)

18 Aralık 1996

Dava, Türk Hükümetinin, ülkenin güneydoğusunda güvenlik güçleri ile terör örgütü PKK (Kürdistan İşçi Partisi) arasındaki çatışmalar bağlamında getirdiği istisnalara ilişkindir.

A. ve Diğerleri / Birleşik Krallık (başvuru no. 3455/05) (bk. aşağıda sayfa 19)

19 Şubat 2009 (Büyük Daire Kararı)

Dava, Birleşik Krallık'ın, ABD'de meydana gelen 11 Eylül terör saldırıları sonrasında 2001 yılında getirdiği istisnaya ilişkindir.

Terör (Zanlıları)

Sözleşme'nin 3. maddesi (işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) kapsamındaki sorunlar

Tutulma koşulları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. maddesinde (olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma), olağanüstü hal ne olursa olsun, bazı tedbirlerin alınamayacağı açıkça belirtilmektedir. Örneğin; Sözleşme'nin 3. maddesinde öngörülen hak, sınırlanamayan mutlak bir haktır.

İrlanda / Birleşik Krallık

18 Ocak 1978

Birleşik Krallık makamları, Ağustos 1971 ila Aralık 1975 tarihleri arasında, Kuzey İrlanda’da bir dizi “yargısız” yakalama, gözaltı ve tutuklama işlemi gerçekleştirmişlerdir. Dava, söz konusu tedbirlerin kapsamı ve uygulanmasına ve bilhassa terör eylemleriyle bağlantılı olarak alıkonuların, önleyici amaçlı tutuldukları esnada psikolojik sorgulama (duvara yaslama, yüzünü başlıkla kapatma, gürültüye maruz bırakma ve uykudan, yemekten ve sudan mahrum bırakma gibi) tekniklerine başvurulmasına ilişkin olarak İrlanda Hükümeti tarafından dile getirilen şikâyete ilişkindir.

Mahkeme, bu davada, başvuru yöntemlerinin ağır fiziksel ve ruhsal sıkıntılara neden olduğu yönünde tespitte bulunarak, **Sözleşme’nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme’nin **5** (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve **14.** (ayrımcılık yasağı) **maddelerinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

Aksoy / Türkiye

18 Aralık 1996

Başvuran, özellikle, 1992 yılında PKK teröristlerine yardım ve yataklık ettiği şüphesiyle tutuklanmasının kanuna aykırı olduğu ve işkence gördüğü (“Filistin askısı”, yani çırılçıplak soyulup ellerin arkadan bağlanması ve kollardan asılma) hususunda şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, bu davada, başvurana yapılan muamelenin ancak işkence olarak tanımlanabilecek ağırlıkta ve zalimlikte olduğu kanaatine vararak, **Sözleşme’nin 3. maddesinin** (işkence yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme’nin **5** (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve **13.** (etkili başvuru hakkı) **maddelerinin de ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Martinez Sala / İspanya

2 Kasım 2004

Katalan bağımsızlık hareketinin sempaticanları olduklarından şüphelenilen başvuranlar, Barcelona Olimpiyat Oyunları’nın hemen öncesinde, terör suçlarıyla bağlantılı bir soruşturma kapsamında jandarma (*Guardia Civil*) görevlileri tarafından yakalanmışlardır. Başvuranlar, Mahkeme önünde, özellikle de, yakalandıkları ve gözaltında tutuldukları esnada fiziksel ve ruhsal işkenceye ve insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz bırakıldıklarından şikâyetçi

olmuşlardır. Ayrıca, yerel makamlarca yürütülen soruşturmaların etkin ve kapsamlı olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, bu davada, gözaltında kötü muamele iddiaları bakımından **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Ancak, Mahkeme, söz konusu iddialarla ilgili etkin bir resmi soruşturma yürütülmemesi nedeniyle **Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Öcalan / Türkiye

12 Mayıs 2005 (Büyük Daire Kararı)

Dava, Türk topraklarının bir bölümünü Devlet idaresinden ayırmaya yönelik faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle idam cezasına çarptırılan yasadışı bir örgüt olan PKK'nın (Kürdistan İşçi Partisi) eski lideri Abdullah Öcalan'ın Kenya'dan Türkiye'ye getirilme ve daha sonra İmralı adasında tutulma koşullarına ilişkindir. Başvuran, özellikle de, İmralı Cezaevindeki tutulma koşullarının insanlık dışı muamele teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, bu davada, başvuranın İmralı Cezaevindeki tutulma koşulları bakımından **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın maruz bırakıldığı göreceli sosyal tecridin uzun süreli etkilerinin, başvurana Türkiye'deki diğer yüksek güvenlikli cezaevlerinde bulunan mahkûmlarla aynı imkânların tanınması suretiyle azaltılması gerektiği şeklindeki Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi tavsiyelerine katılmakla birlikte, başvuranın genel cezaevi koşullarının, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele teşkil edecek asgari ağırlık seviyesine ulaşmadığı sonucuna varmıştır.

Ayrıca bk. aşağıda özet halinde verilen 18 Mart 2014 tarihli **Öcalan / Türkiye (no. 2)** kararı.

Ramirez Sanchez / Fransa

4 Temmuz 2006 (Büyük Daire Kararı)

Daha çok “Çakal Carlos” olarak bilinen ve 1970'lerde dünyanın en tehlikeli teröristi nazarıyla bakılan başvuran, terörle bağlantılı suçlardan mahkûm edilmesinin ardından 8 yıl boyunca hücrede tecrit altında tutulmuş olmasından şikâyet etmiştir.

Mahkeme, bu davada, başvuranın hücrede tecrit altında geçirdiği süre bakımından **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal**

edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın maruz bırakıldığı tecrit koşullarının yaratabileceği uzun süreli etkiler konusunda Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin kaygılarını paylaşmakla birlikte, özellikle de başvuranın karakteri ve arz ettiği tehlikeyi dikkate alarak, söz konusu süre zarfındaki cezaevi koşullarının, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele teşkil edecek asgari ağırlık seviyesine ulaşmadığı sonucuna varmıştır.

Mahkeme, ayrıca, Fransız hukukunda başvuranın tecrit halinin devamına ilişkin karara itiraz edebileceği herhangi bir hukuk yolunun bulunmaması nedeniyle, **Sözleşme'nin 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Frérot / Fransa

12 Haziran 2007

“Action Directe” adlı aşırı sol silahlı hareketin eski bir üyesi olan ve 1995 yılında, diğer suçların yanı sıra terör suçundan 30 yıl hapis cezasına mahkûm edilen başvuran, cezaevinde tutulduğu dönemde soyularak aranmış olması hususunda şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, bu davada, **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkemeye göre, özellikle de keyfilik duygusu ve çoğunlukla beraberinde getirdiği aşağılık ve endişe duyguları, başka birinin önünde soyunmak ve anüsünü göstermek zorunda bırakılmanın sonucunda hiç şüphesiz kişinin onuruna yönelik ciddi bir saldırıda bulunulduğu duygusu ve bunların yanı sıra kişinin soyulması suretiyle yapılan aramalar kapsamında mahremiyete aşırı derecede müdahale içeren diğer tedbirler, mahkûmlara uygulanan üst arama işleminin kaçınılmaz olarak beraberinde getirdiğinden daha yüksek oranda aşağılanma hissinin yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, başvuranın hissettiği aşağılanma duygusu, söz konusu tedbirlere karşı gelme teşebbüsleri sonucunda disiplin cezası verilerek hücreye kapatılmış olmasıyla daha da artmıştır.

Mahkeme, ayrıca, yetkililerin, Bakanlık Genelgesi'ne dayanarak, mahkûmun mektubunu başka bir mahkûm arkadaşına iletmemiş olmaları nedeniyle **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (yazışmaya saygı hakkı); mahkûmun mektuplarının iletilmemesi konusunda itirazda bulunabilmesini sağlayacak bir iç hukuk yolunun mevcut olmaması nedeniyle de **Sözleşme'nin 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Öcalan / Türkiye (no. 2)

18 Mart 2014

Yasadışı bir örgüt olan PKK'nın (Kürdistan İşçi Partisi) kurucusu olan başvuran, özellikle, hakkında verilen müebbet hapis cezasının indirim yapılamayacak mahiyette olmasından ve İmralı adasındaki cezaevi koşullarından (özellikle de sosyal tecrit koşulları ve aile bireyleri ve avukatlarıyla haberleşmesine ilişkin kısıtlamalar) şikâyet etmiştir. Ayrıca, telefon görüşmelerine, yazışmalarına ve akraba ve avukatlarının ziyaretlerine getirilen kısıtlamalardan şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, bu davada, başvuranın 17 Kasım 2009 tarihinden önceki dönemdeki cezaevi koşulları bakımından **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edildiğine**, ancak söz konusu tarihten sonraki dönemdeki cezaevi koşulları bakımından **bu madde kapsamında herhangi bir ihlalin bulunmadığına** karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın sosyal tecridini sona erdirecek iletişim imkânlarının bulunmamasını ve bunun yanı sıra ziyaretçilerinin cezaevine erişim sağlama konusunda ciddi zorluklar yaşamaları gibi bazı hususları dikkate alarak, başvuranın 17 Kasım 2009 tarihine kadar olan dönemde maruz kaldığı cezaevi koşullarının insanlık dışı muamele teşkil ettiği kanaatine varmıştır. Bununla birlikte, Mahkeme, özellikle de İmralı cezaevine başka mahkûmlarında nakledilmesini ve ziyaretlerin artmış olmasını göz önünde bulundurarak, başvuranın söz konusu tarihten sonraki cezaevi koşulları açısından tam tersi bir sonuca varmıştır.

Ayrıca, Mahkeme, başvuranın şartlı salıverilme ihtimali olmaksızın müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olması bakımından, **Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Bu kapsamda, herhangi bir inceleme mekanizması olmaksızın verilen müebbet hapis cezasının, insanlık dışı muamele teşkil eden “indirim yapılamayacak mahiyette” bir ceza anlamına geldiğini belirtmiştir. Mahkeme, aynı zamanda, Türk Hükümetinin, başvuranın dış dünyayla bağlantı kurmasını sağlayacak iletişim araçlarını PKK üyeleriyle irtibata geçmek amacıyla kullanabileceği şeklindeki haklı korkusunu dikkate alarak, başvuranın özel ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin kısıtlamaların, kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi bakımından gereken seviyeyi aşmadığı kanısına varmıştır. Bu anlamda, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

Amin ve Ahmed / Birleşik Krallık (no. 6610/09 ve 326/12)

Başvurular, 10 Temmuz 2012 tarihinde Birleşik Krallık Hükümetine tebliğ edilmiştir

Başvuranlar, 2004 yılında Pakistan’da yakalanarak tutuklanmış ve ardından sınır dışı edilerek Birleşik Krallık’a gönderilmişlerdir. Terör suçuna iştirak ettikleri gerekçesiyle bu ülkede yargılanarak mahkûm edilmişlerdir. Başvuranlar, tutuklu buldukları sırada Pakistanlı yetkililerden işkence görmüş olmalarından, işkence gördüklerini bilen İngiliz ajanlarının da işkence suçuna iştirak etmelerinden şikâyetçidirler. Başvuranlar, ayrıca, Birleşik Krallık’ta haklarında daha sonradan açılan ceza davası kapsamında, duruşma esnasında bazı belgelerin kamu menfaati gerekçesiyle savunma makamından gizlenmiş olması nedeniyle, söz konusu davanın adil olmadığından şikâyetçidirler.

Mahkeme, başvuruları Birleşik Krallık Hükümetine tebliğ etmiş ve taraflara Sözleşme’nin 3 (işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı ve etkin bir soruşturmanın yürütülmemesi) ve 6/1 (adil yargılanma hakkı) maddeleri kapsamında bazı sorular yöneltmiştir.

Hiç kimseyle görüştürülmeksizin gözaltında tutulma sırasında kötü muamelede bulunulduğu iddiası**Etxebarria Caballero / İspanya ve Ataun Rojo / İspanya**

7 Ekim 2014

Özellikle, ETA terör örgütüne üye oldukları iddiasıyla ilgili olarak yürütülen adli soruşturmalar bağlamında polis tarafından yakalanan ve gizli olarak gözaltına alınan başvuranlar, bilhassa, gizli gözaltı sırasında kötü muameleyle maruz bırakıldıklarına dair şikâyetleriyle ilgili olarak İspanya makamları tarafından etkin soruşturma yürütülmediğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, her iki davada da, başvuranların kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak etkin bir soruşturmama yürütülmemesi nedeniyle, **Sözleşme’nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, başvuranların savunmasız durumda oldukları dikkate alındığında, gerekli olan etkin soruşturmanın yürütülmediğinin altını çizmiştir. Mahkeme, hiç kimseyle görüştürülmeden alıkonulan kişilerin sağlık muayenelerinin daha nitelikli hale getirilmesine yönelik tedbirler alınmasının önemini vurgulamıştır. Mahkeme, aynı zamanda, Avrupa İşkence, İnsanlık Dışı

[veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi'nin \(CPT\)](#), bu tür davalarda sağlanması gereken güvencelerle ve İspanya'da kişinin hiç kimseyle görüştürülmeksizin alıkonulmasını kuralıyla ilgili tavsiyelerini de kabul etmiştir. Mahkeme, yeterli delil bulunmaması nedeniyle, birinci başvuranın kötü muamele iddiasıyla ilgili olarak **Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Ancak, Mahkeme, kötü muamele bulunduğu konusunda “makul şüphenin ötesinde” bir sonuca varılamamasının, büyük ölçüde, İspanya makamları tarafından derinlemesine ve etkin bir soruşturma yürütülmemesinden kaynaklandığını belirtmiştir.

Sınır dışı / iade edilme halinde kötü muamele riski

Kişinin başka bir ülkede gerçek anlamda kötü muamele görme riskinin bulunduğu hallerde, kişiyi söz konusu ülkeye göndermeme yükümlülüğü, mutlak bir yükümlülüktür. Kişinin sınır dışı edilmesi veya ülkesine iade edilmesi konusunda kamu menfaatine dayalı gerekçelerin, işlenen suç veya davranış ne olursa olsun, kişinin gönderilmesi halinde maruz kalacağı kötü muamele riskinden daha ağır bastığı ileri sürülemez.

Chahal / Birleşik Krallık

15 Kasım 1996

Ulusal güvenlik gerekçesiyle sınır dışı edilmesine karar verilen ayrılıkçı Sih davasının savunucusu olan başvuran, sınır dışı edilerek Hindistan'a gönderilmesi halinde gerçek anlamda kötü muamele görme riskiyle karşı karşıya kalacağını ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvuranın **sınır dışı edilerek Hindistan'a gönderilmesine ilişkin kararın infazı halinde Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edileceğine** karar vermiştir. Mahkeme, Hint Hükümetinin sağladığı güvencelerden tatmin olmamıştır.

Shamayev ve Diğerleri / Gürcistan ve Rusya

12 Nisan 2005

Bu dava, özellikle, Çeçen kökenli bir Rus vatandaşının, Çeçenistan'daki savaşa katılmış olan terörist bir isyancı olduğu gerekçesiyle Rusya'ya iade edilmesine ilişkin olarak iki yıl önce alınan bir kararın infazı halinde kötü muamele riskinin ortaya çıkacak olmasına ilişkindir.

Başvuran hakkında verilen iade kararı askıya alınmıştır, ancak bu karar, başvuranın mülteci statüsüyle ilgili işlemler sona erdiğinde infaz edilebilecektir.

Mahkeme, başvuranın **sınır dışı edilerek Rusya'ya gönderilmesine ilişkin kararın infazı halinde**, Gürcistan'ın, **Sözleşme'nin 3. maddesini** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edeceğine** karar vermiştir. Mahkeme, mevcut belgeleri dikkate alarak, başvuranın iade edilmesine ilişkin kararın iki yıl önceki dönemde dayandırıldığı değerlendirmelerin, Sözleşme'de yasaklanan her türlü kötü muamele riskini ortadan kaldırmak için yeterli olmaktan uzaklaştığı kanısına varmıştır. Mahkeme, özellikle de, başvuruda bulunmuş olan Çeçen kökenlilerin işkenceye maruz bırakılmaları ve öldürülmelerinin konu olduğu yeni ortaya çıkan son derece endişe verici olaylara dikkat çekmiştir.

Saadi / İtalya

28 Şubat 2008 (Büyük Daire Kararı)

Bu dava, başvuranın, 2005 yılında terör örgütüne üyelikten gıyabında 20 yıl hapis cezasına mahkûm edildiğini iddia ettiği Tunus'a gönderilmesi halinde kötü muamele riskinin ortaya çıkacak olmasına ilişkindir.

Mahkeme, terör tehlikesini hafife alamayacağını belirtmiş ve Devletlerin, toplumlarını terör eylemlerine karşı koruma konusunda ciddi zorluklarla karşılaştıklarına dikkat çekmiştir. Ancak, bu durumun, Sözleşme'nin 3. maddesinin (işkence ve insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı) mutlak niteliğinin sorgulanması anlamına gelmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Mahkeme, somut davada, başvuranın, sınır dışı edilerek Tunus'a gönderilmesi halinde Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir muamele görme riskinin gerçek anlamda ortaya çıkacağına dair somut gerekçelerin mevcut olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Tunuslu yetkililerin, İtalyan Hükümeti tarafından talep edilen diplomatik güvenceleri sağlamadığına dikkat çekmiştir. Son olarak, Tunuslu yetkililer bu güvenceleri sağlamış olsa dahi, söz konusu güvencelerin başvuranı kötü muamele riskine karşı korumada yeterli olup olmayacağını incelenmesi hususunda Mahkemenin üstlendiği yükümlülüğün ortadan kalkmayacağını belirtmiştir. Sonuç olarak, Mahkeme, başvuranın **sınır dışı edilerek Tunus'a gönderilmesine ilişkin kararın infazı halinde**, **Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edileceği** kanaatine varmıştır.

Daoudi / Fransa

3 Aralık 2009

Cezayir vatandaşı olan başvuran, ABD'nin Paris Büyükelçiliğine yönelik bir intihar saldırısı hazırlığında olduğundan şüphelenilen, El Kaide ile bağlantılı radikal İslamcı bir grubu dağıtma operasyonu kapsamında Fransa'da yakalanmış ve mahkûm edilmiştir.

Özellikle, gerek terörle bağlantısı olduğundan şüphelenilen gerekse Fransa'da, Cezayir makamlarınca da bilindiği üzere, ağır suçlardan mahkûm olan başvuranın bu geçmişini dikkate alan Mahkeme, somut davanın koşulları ışığında, başvuranın sınır dışı edilerek Cezayir'e gönderilmesi halinde İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatının (DRS) hedefi olabileceği kanaatine varmıştır. Dolayısıyla, başvuranın **sınır dışı edilerek Cezayir'e gönderilmesine ilişkin kararın** infazı halinde, **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edileceğine** hükmetmiştir.

Ayrıca bk. 22 Eylül 2011 tarihli [H.R. / Fransa \(no. 64780/09\)](#) kararı

Beghal / Fransa

6 Eylül 2011 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Fransa'da terör eylemlerinde yer aldığı gerekçesiyle mahkûm edilen başvuran, Cezayir'e iade edilmesi durumunda kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalacağını ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiş ve başvuran hakkında Fransa'da başlatılan ceza yargılamalarının ve başvuranın tutukluluk halinin devam etmesi nedeniyle, ülkeden sınır dışı edilmesi riskinin yakın veya muhtemel bir risk olmaktan çıktığını belirtmiştir.

Omar Othman / Birleşik Krallık

17 Ocak 2012

Başvuran Omar Othman (Abu Qatada adıyla da tanınmaktadır), çeşitli terör suçlarından gıyabında mahkûm edildiği Ürdün'e sınır dışı edilmesi kararına itiraz etmek üzere başvuruda bulunmuştur.

Mahkeme, başvuranın **sınır dışı edilerek Ürdün'e gönderilmesi halinde** kötü muamele riskinin söz konusu olmayacağına ve dolayısıyla **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı

veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edilmeyeceğine** hükmetmiştir. Bu anlamda, özellikle de, başvuranın Ürdün'e gönderilmesi halinde kötü muamele görmemesini sağlamaya yönelik şeffaf ve kapsamlı güvenceler verilmesi hususunda Birleşik Krallık ve Ürdün Hükümetlerinin attıkları samimi adımlara dikkat çekmiştir. Ayrıca, güvencelerin, Ürdün'de bulunan bağımsız bir insan hakları örgütü tarafından takip edileceğini ve bu örgütün, cezaevinde bulunan başvuranla tam irtibat halinde olacağını belirtmiştir.

Ancak, Mahkeme, başvuranın yeniden yargılanması esnasında işkenceyle alınmış ifadesinin kabul edilmesi riskinin gerçek anlamda söz konusu olması nedeniyle, başvuranın **sınır dışı edilerek** Ürdün'e **gönderilmesi halinde Sözleşme'nin 6. maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edileceğine** karar vermiştir.² Bu karar, işkence yoluyla elde edilen delilleri kullanmanın, kişinin adil bir şekilde yargılanmasını imkânsız hale getirdiği yönündeki uluslararası düzeydeki görüş birliğini yansıtmaktadır.

Mahkeme, aynı zamanda, bu davada, **Sözleşme'nin 13. maddesiyle** (etkili başvuru hakkı) **bağlantılı olarak 3. maddesinin ihlal edilmediğine** ve başvuranın **sınır dışı edilerek** Ürdün'e **gönderilmesi halinde Sözleşme'nin 5. maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlalinin söz konusu olmayacağına** karar vermiştir.

Babar Ahmad ve Diğerleri / Birleşik Krallık

10 Nisan 2012

Bu dava, uluslararası terörist oldukları iddia edilen, Birleşik Krallık'ta tutuklanan ve Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmeyi bekleyen Babar Ahmad, Syed Tahla Ahsan, Mustafa Kamal Mustafa (daha çok Abu Hamza ismiyle tanınmaktadır), Adel Abdul Bary, Khaled Al-Fawwaz ve Haroon Rashid Aswat tarafından açılmıştır.

Mahkeme, **ilk beş başvuranın ABD'ye iade edilmeleri halinde** yerleştirecekleri ADX Florence (ABD'de "maksimum güvenli" bir cezaevi) cezaevindeki tutulma koşullarının **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlaline neden olmayacağına** karar vermiştir. Mahkeme, aynı zamanda, söz konusu beş başvuranın ABD'ye iade edilmeleri halinde alacakları muhtemel cezaların uzunluğunun Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlali anlamına gelmeyeceğine hükmetmiştir.

² Mahkemenin, bir sınır dışı etme işleminin Sözleşme'nin 6. maddesini (adil yargılanma hakkı) ihlal edebileceğine hükmettiği ilk davadır.

Mahkeme, ayrıca, şizofreni hastası olan Aswat tarafından dile getirilen şikâyetlerin incelenmesini **ertelemeye** ve söz konusu şikâyetleri daha sonraki bir tarihte yeni bir başvuru numarası altında incelemeye karar vermiştir (aşağıya bakınız).

Aswat / Birleşik Krallık

16 Nisan 2013 (ayrıca aşağıda bk. 6 Ocak 2015 tarihli kabul edilebilirlik hakkında karar)

Birleşik Krallık'ta tutuklu bulunan başvuran, Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmesi halinde kötü muamele durumunun söz konusu olacağı hususunda şikâyette bulunmuş, zira bu anlamda, özellikle de ABD'de maruz kalacağı tutukluluk koşullarının (muhtemelen uzun bir tutukluluk süreci yaşaması ve “maksimum güvenli” bir cezaevine yerleştirilmesi) paranoid şizofreni hastalığının kötüleşmesine neden olabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvuranın ABD'ye **iade edilmesinin Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlaline neden olacağına** karar vermekle birlikte, bu sonuca varmasının tek sebebinin, başvuranın ruhsal hastalığının ağırlığı olduğunu ve söz konusu ülkedeki muhtemel tutukluluk süresinin uzunluğunun bu kararı vermesinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını belirtmiştir.

Aswat / Birleşik Krallık

6 Ocak 2015 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Nisan 2013'te verdiği bir kararla (yukarıya bakınız), başvuranın Birleşik Krallık'tan Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmesinin Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline neden olacağına hükmetmiştir. Başvuranın yargılama öncesinde ve muhtemel bir mahkûmiyet kararı sonrasında ABD'de maruz kalacağı tutukluluk koşullarıyla ilgili olarak ABD Hükümeti tarafından Birleşik Krallık Hükümetine belirli güvenceler sunulması üzerine, başvuran, Ekim 2014'te ABD'ye iade edilmiştir. Başvuran, ABD Hükümeti tarafından sunulan güvencelerin, Mahkemenin Nisan 2013 tarihli kararında belirttiği risklere yanıt vermediği ve dolayısıyla, iadesinin, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline yol açacağı hususunda şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, Nisan 2013 tarihli kararında belirtilen endişelerin, Birleşik Krallık Hükümetinin ABD Hükümetinden aldığı kapsamlı güvenceler ve ek bilgiler yoluyla doğrudan ele alındığını tespit etmiştir. Mahkeme, bu nedenle, başvuranın şikâyetinin, Sözleşme'nin 35. maddesi

(kabul edilebilirlik kriterleri) uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varmış ve başvurunun **kabul edilemez** olduğuna karar vermiştir.

Mahkemenin, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesinin (geçici tedbirler) uygulanmasına yönelik kararına rağmen, ilgili Devletin terör zanlılarını iade/sınır dışı ettiği davalar

Mamatkulov ve Askarov / Türkiye

4 Şubat 2005 (Büyük Daire Kararı)

Bu dava, Özbekistan'da gerçekleşen bir bombalama olayına karıştıklarından ve ülkenin Cumhurbaşkanı'na yönelik bir terör saldırısı girişiminde bulduklarından şüphelenilen, Özbekistan'daki muhalefet bir partinin üyesi olan iki kişinin, 1999 yılında Özbekistan'a iadelerine ilişkindir.

Mahkeme, 18 Mart 1999 tarihinde, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi (geçici tedbirler) uyarınca, “ tarafların menfaatleri ve Mahkeme önündeki yargılamaların uygun şekilde yürütülmesi bakımından, 23 Mart'ta gerçekleştirilecek oturumda başvuruyu tekrar inceleme fırsatı bulunana kadar, başvuranların Özbekistan'a iade edilmemeleri gerektiğini” Türk Hükümetine bildirmiştir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, 19 Mart 1999 tarihinde başvuranların iade edilmelerine ilişkin bir kararname çıkarmış ve başvuranlar, 27 Mart 1999 tarihinde Özbek makamlarına teslim edilmişlerdir. Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, 28 Haziran 1999 tarihli bir kararla, başvuranlara isnat edilen suçları sabit görmüş ve birinci başvuranın 20 yıl, ikinci başvuranın ise 11 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

Mahkeme, mevcut bilgiler ışığında, başvuranların iade edildikleri tarihte, Sözleşme'nin 3. maddesinde (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) yasaklanan kötü muamele riskiyle gerçek anlamda karşı karşıya kaldıklarını gösteren somut gerekçelerin mevcut olduğu kanaatine varamamıştır. Dolayısıyla, **Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında herhangi bir ihlalin söz konusu olmadığına** karar vermiştir.

Mahkeme, ayrıca, mevcut bilgileri dikkate alarak, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca öngörülen geçici tedbirleri uygulamayan Türk Hükümetinin, **Sözleşme'nin 34. maddesi** (bireysel başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılması) kapsamındaki

yükümlülüklerini **ihlal ettiği** kanaatine varmıştır.

Ben Khemais / İtalya

24 Şubat 2009

Tunus'ta terör örgütüne üyelikten gıyaben 10 yıl hapis cezasına mahkûm edilen başvuran, aşırı İslamcılarının faaliyetlerindeki rolü nedeniyle Tunus'a iade edilmiştir. Mahkeme, Mart 2007'de, Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi (geçici tedbirler) uyarınca, tarafların menfaatleri ve Mahkeme önündeki yargılamaların sorunsuz şekilde yürütülmesi bakımından, esas hakkında bir karar verilene kadar, başvuranın sınır dışı edilmesine ilişkin kararın yürütmesinin durdurulması gerektiğini İtalyan Hükümetine bildirmiştir. Ancak, buna rağmen, başvuran, Haziran 2008'de sınır dışı edilerek Tunus'a gönderilmiştir.

Mahkeme, başvuranın sınır dışı edilerek Tunus'a gönderilmesi nedeniyle, **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (işkence ve insanlık dışı ya da kötü muamele yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Ayrıca, İtalyan Hükümetinin Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca öngörülen tedbiri uygulamamış olması bakımından, **Sözleşme'nin 34. maddesi** (bireysel başvuru hakkı) **kapsamında bir ihlalin söz konusu olduğuna** hükmetmiştir.

Ayrıca bk. 13 Nisan 2010 tarihli **Trabelsi / İtalya** kararı, 5 Nisan 2011 tarihli **Toumi / İtalya** kararı ve 27 Mart 2012 tarihli **Mannai / İtalya** kararı.

Labsi / Slovakya

15 Mayıs 2012

Bu dava, Fransa'da terör eylemi hazırlığında olmaktan mahkûm edilen Cezayirli bir kişinin, sığınma talebinin reddedilmesinin ardından Slovakya'dan sınır dışı edilmesine ilişkindir. Mahkeme, 2008 yılında, İçtüzük'ün 39. maddesi uyarınca, Slovakya Anayasa Mahkemesi önündeki sığınma davası nihai karara bağlanana kadar başvuranın Cezayir'e gönderilmemesi şeklinde geçici bir tedbirin uygulanmasını öngörmüş, ancak başvuran, buna rağmen, Nisan 2010'da sınır dışı edilerek Cezayir'e gönderilmiştir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 3** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), **13** (etkili başvuru hakkı) ve **34.** (bireysel başvuru hakkı) **maddelerinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, söz konusu tarihte, terör zanlılarının ciddi anlamda kötü muamele riskiyle

karşı karşıya oldukları ve başvuranın, Mahkeme tarafından öngörülen geçici tedbire aykırı olarak sınır dışı edilmesinin, şikâyetlerin gerektiği şekilde incelenmesine engel teşkil ettiği kanaatine varmıştır.

Trabelsi / Belçika

4 Eylül 2014

Bu dava, bir Tunus vatandaşının, Mahkeme tarafından İktüzük'ün 39. maddesi uyarınca öngörülen geçici tedbire rağmen, Belçika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne iade edilmesine ilişkindir. Söz konusu kişi, şu anda ABD'de terör suçundan yargılanmaktadır ve muhtemelen müebbet hapis cezasına mahkûm edilecektir.

Mahkeme, başvuranın ABD'ye iade edilmesinin, **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlaline** neden olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın ABD'de mahkûm edilebileceği müebbet hapis cezasının indirim yapılamayacak mahiyette olduğunu, zira ABD hukukunda, bu tür cezaların yeniden incelenmesine imkân verecek yeterlilikte bir mekanizmanın bulunmadığını ve bu nedenle söz konusu cezanın Sözleşme'nin 3. maddesi hükümlerine aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir. Mahkeme, ayrıca, **Sözleşme'nin 34. maddesinin** (bireysel başvuru hakkı) **de ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkemeye göre, Belçika Hükümetinin Mahkeme tarafından bildirilen iade işleminin askıya alınması kararına uymaması, Sözleşme'nin 3. maddesinde güvence altına alınan ve başvuranın Mahkemeye başvurarak korumaya çalıştığı hakların korunma düzeyinin geri dönülemez bir şekilde düşmesine neden olmuş ve başvuranın bireysel başvuruda bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil etmiştir.

Gizli “nakil” operasyonları

El-Masri / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti

13 Aralık 2012 (Büyük Daire Kararı)

Bu dava, Lübnan kökenli bir Alman vatandaşının, gizli bir “nakil” operasyonunun mağduru olduğuna dair şikâyetlerine ilişkindir. Başvuran, söz konusu operasyon kapsamında yakalandığını, tecritte tutulduğunu, sorguya çekildiğini, 23 gün boyunca Üsküp'te bir otelde kötü muameleye maruz bırakıldığını ve ardından Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) ajanlarına teslim edildiğini, CIA ajanları tarafından özel bir uçakla Afganistan'da gizli bir

gözetli merkezine götürüldüğünü ve burada dört aydan daha uzun bir süre boyunca kötü muameleye maruz bırakıldığını belirtmiştir.

Mahkeme, başvuranın iddialarının “makul şüpheye yer bırakmayacak şekilde” kanıtlandığına ve başvuranın gerek kendi ülkesinde gerekse yasadışı “nakil” işlemi bağlamında Amerika Birleşik Devletleri’ne gönderildikten sonra maruz kaldığı işkence ve kötü muameleden, “Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti’nin” sorumlu olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme, başvuranın Üsküp’te bir otelde tutulduğu sırada insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz bırakılması, Üsküp Havaalanında işkence teşkil edecek şekilde muamele görmesi, ABD yetkililerine teslim edilmesi ve dolayısıyla Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı muamele görme riskinin tekrar söz konusu olması nedeniyle, **Sözleşme’nin 3. maddesinin** (işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranın kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak “Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti” tarafından etkin bir soruşturma yürütülmemiş olması nedeniyle de **Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** kadar vermiştir.

Mahkeme, aynı zamanda, başvuranın 23 gün boyunca Üsküp’teki otelde alıkonulması ve daha sonra Afganistan’da esir olarak tutulması ve ayrıca keyfi olarak tutulduğu iddialarına ilişkin etkin bir soruşturma yürütülmemiş olması nedeniyle **Sözleşme’nin 5. maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal edildiği** kanaatine varmıştır.

Mahkeme, son olarak, **Sözleşme’nin 8** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ve **13.** (etkili başvuru hakkı) **maddelerinin de ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Al Nashiri / Polonya ve Husayn (Abu Zubaydah) / Polonya

24 Temmuz 2014

Bu iki dava, iki terör zanlısının işkence ve kötü muameleye maruz bırakıldıklarına ve gizli olarak alıkonulduklarına dair iddialarına ilişkindir. Her iki başvuruda, Polonya’da CIA’e ait “kara bölgede” tutulduklarını belirtmişlerdir. Başvuranlar, özellikle, CIA tarafından, Stare Kiejkuty adlı tesiste, gizli bir şekilde, herhangi bir yasal dayanak veya denetim mekanizması olmaksızın ve aileleriyle hiçbir şekilde görüştürülmeksizin alıkonulmalarına Polonya’nın bilerek ve isteyerek yardım ettiğini ileri sürmüşlerdir. Birinci başvuran altı, ikinci başvuran ise dokuz ay boyunca söz konusu tesiste alıkonulduğunu iddia etmiştir. Başvuranlar, gerçek anlamda kötü muamele görme ve kimseyle görüştürülmeksizin alıkonulma risklerinin

bulunmasına rağmen, Polonya topraklarından, adil bir şekilde yargılanamayacakları bir yetki alanına gönderilmelerinde Polonya'nın yardımının bulunduğu konusunda şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, son olarak, maruz kaldıkları kötü muamele ve alıkonulma olayları ve Polonya topraklarından gönderilmeleri ile ilgili olarak, Polonya tarafından etkin bir soruşturma yürütülmediğinden şikâyet etmişlerdir.

Mahkeme, mevcut delilleri göz önünde bulundurarak, başvuruların Polonya'da alıkonulduklarına dair iddialarının yeterince inandırıcı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, CIA'in, Polonya topraklarında nakil, gizli alıkoyma ve sorgulama işlemleri ile ilgili hazırlıkların yapılması ve bu işlemlerin gerçekleştirilmesi konusunda, Polonya'nın CIA ile işbirliği yaptığı tespitinde bulunmuştur. Mahkeme, başvuruların Polonya topraklarında alıkonulması konusunda CIA'e yardım eden Polonya'nın, bu şekilde, başvuruların ciddi anlamda Sözleşme'ye aykırı şekilde muamele görme riski altına girmelerine neden olduğunu bilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Mahkeme, her iki davada da, Polonya'nın **Sözleşme'nin 38. maddesi** (soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli tüm kolaylıkları sağlama yükümlülüğü) **kapsamındaki yükümlülüğünü yerine getirmediğine** hükmetmiştir. Ayrıca, her iki davada da, **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) gerek esas gerekse usul yönünden **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Aynı zamanda, **Sözleşme'nin 5** (özgürlük ve güvenlik hakkı), **8** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı), **13** (etkili başvuru hakkı) ve **6/1** (adil yargılanma hakkı) **maddelerinin de ihlal edildiği** kanaatine varmıştır. Mahkeme, son olarak, birinci başvuran yönünden, **Sözleşme'nin 2. maddesinin** (yaşam hakkı) ve **Sözleşme'ye Ek 6 No.lu Protokol'ün 1. maddesi** (ölüm cezasının kaldırılması) **ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Nasr ve Ghali / İtalya

23 Şubat 2016³

Bu dava, Mısırlı bir imam olan Abu Omar'ın “olağandışı nakli”, yani CIA ajanları tarafından İtalyan makamlarının işbirliğiyle kaçırılması, Mısır'a gönderilmesi ve orada aylar boyunca gizli bir yerde alıkonulmasına ilişkindir. Başvuran, özellikle, İtalyan makamlarının işbirliğiyle

³ İşbu karar, [Sözleşme'nin](#) 44. maddesinin 2. fıkrasında (nihai kararlar) öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

kaçırılmış olmasından, nakli ve alıkonulması sırasında kötü muameleye maruz bırakılmasından, sorumlu kişilerin Devlet sırlarının söz konusu olduğu gerekçesiyle cezasız kalmasından ve suçlu bulunan ABD vatandaşlarına verilen cezaların, İtalyan makamlarının iade talebinde bulunmaması nedeniyle uygulanmamasından şikâyetçi olmuştur. Son olarak, başvuran ve eşi, yani ikinci başvuran, söz konusu kaçırılma ve alıkonulma olayının beş yıldan uzun bir süre boyunca mecburen ayrı kalmalarına yol açmış olması nedeniyle, özel ve aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiği hususunda şikâyette bulunmuşlardır.

Mahkeme, *birinci başvuran yönünden*, Sözleşme'nin **3** (işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), **5** (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve **8**. (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **maddelerinin** ve Sözleşme'nin **3, 5 ve 8. maddeleriyle bağlantılı olarak 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, *ikinci başvuran yönünden* ise, Sözleşme'nin **3** (işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ve **8**. (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **maddelerinin** ve Sözleşme'nin **3, 5 ve 8. maddeleriyle bağlantılı olarak 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme, özellikle, dava dosyasındaki tüm delilleri dikkate alarak, başvuranın İtalya'da kaçırılması ile başlayan ve yurtdışına gönderilmesi ile devam eden yasadışı nakil operasyonunun mağduru olduğundan İtalyan makamlarının haberdar oldukları sonucuna varmıştır. Mahkeme, somut davada, sorumluların işledikleri fiillerin hesabını vermek zorunda kalmamalarını sağlamak amacıyla İtalyan yürütme makamı tarafından meşru nitelikteki "Devlet sırları" ilkesinin açıkça uygulandığına karar vermiştir. Mahkeme, soruşturma ve dava sürecinin, sorumluların cezalandırılmasını sağlayamadığı ve dolayısıyla cezasız kalmalarına neden olduğu kanaatine varmıştır.

Derdest Başvurular

[Al Nashiri / Romanya \(no. 33234/12\)](#)

Başvuru, 18 Eylül 2012 tarihinde Romanya Hükümetine tebliğ edilmiştir

Bu davadaki başvuran, *Al Nashiri/Polonya* davasındaki (yukarıya bakınız) başvuranla aynı kişidir. Başvuran, Mahkemeye yaptığı başvurusunda, nakil programından, Romanya topraklarında bulunan ve kendisinin alıkonulduğu gizli gözetli bölgesinden ve kendisinin ve başkalarının sürecin bir parçası olarak maruz bırakıldıkları işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleden Romanya'nın haberdar olduğunu ve olması gerektiğini ileri sürmektedir. Ayrıca, başvuran, Romanya'nın, CIA tarafından alıkonulmasına bilerek ve isteyerek yardım ettiğini

ve şimdiye kadar herhangi bir suistimalin söz konusu olduğunu kabul etmediğini veya bu konuda gerektiği şekilde soruşturma yürütülmediğini de iddia etmektedir.

Mahkeme, başvuruyu Romanya Hükümetine [tebliğ etmiş](#) ve taraflara, Sözleşme'nin 2. (yaşam hakkı), 3 (işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6 (adil yargılanma hakkı), 8 (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı), 10 (ifade özgürlüğü) ve 13. (etkili başvuru hakkı) maddeleri ile Sözleşme'ye Ek 6 No.lu Protokol (ölüm cezasının kaldırılması) kapsamında bazı sorular yönelmiştir.

Abu Zubaydah / Litvanya (no. 46454/11)

Başvuru, 14 Aralık 2012 tarihinde Litvanya Hükümetine tebliğ edilmiştir

Bu davadaki başvuran, *Husayn (Abu Zubaydah)/Polonya* davasındaki (yukarıya bakınız) başvuranla aynı kişidir. Başvuran, Mahkeme önünde, Litvanya topraklarında bulunduğu ve CIA nakil programı kapsamında işletildiği iddia edilen gizli bir gözaltı merkezinde alıkonulduğunu ve orada kötü muameleye maruz bırakıldığını ileri sürmektedir.

Mahkeme, başvuruyu Litvanya Hükümetine [tebliğ etmiş](#) ve taraflara, Sözleşme'nin 3 (işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 8 (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. (etkili başvuru hakkı) maddeleri kapsamında bazı sorular yönelmiştir.

Sözleşme'nin 5. maddesi (özgürlük ve güvenlik hakkı) kapsamındaki sorunlar

Makul şüphenin varlığı (Madde 5/1(c))

Sözleşme'nin 5. maddesi (özgürlük ve güvenlik hakkı), bir kimsenin, sadece istihbarat toplamak amacıyla sorguya çekilmek üzere alıkonulmasına izin vermemektedir (en azından, kural olarak, suç isnadında bulunmak gibi bir niyetin söz konusu olması gerekmektedir).

Fox, Campbell ve Hartley / Birleşik Krallık

30 Ağustos 1990

Başvuranlar, Kuzey İrlanda’da bir polis memuru tarafından, terör zanlılarını 72 saate kadar gözaltında tutma yetkisine (bu yetki sonradan kaldırılmıştır) istinaden yakalanmışlardır.

Mahkeme, yakalama işlemlerinin, tarafsız bir şekilde değerlendirildiğinde, “kuvvetli şüphe” temelinde yapıldığına ilişkin yeterli delil bulunmadığı kanaatine vararak, **Sözleşme’nin 5/1** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Murray / Birleşik Krallık

28 Ekim 1994

Birinci başvuran, Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) adına para toplama şüphesiyle yakalanmıştır.

O’Hara / Birleşik Krallık

16 Ekim 2001

Sinn Fein’in önde gelen üyelerinden biri olan başvuran, IRA tarafından işlenen bir cinayete karıştığı şüphesiyle yakalanmıştır.

Mahkeme, her iki davada da, başvuranların terör suçu işledikleri şüphesiyle yakalanmalarının, terör faaliyetleriyle ilgili toplanan delil ve istihbarata dayalı önceden planlanmış operasyonların bir parçası olduğu ve “makul gerekçelere dayalı kuvvetli şüphe” standardına uygun hareket edildiği kanaatine vararak, **Sözleşme’nin 5/1 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

Belirsiz bir süre boyunca alıkoyma

A. ve Diğerleri / Birleşik Krallık (no. 3455/05)

19 Şubat 2009 (Büyük Daire Kararı)

Bu dava kapsamındaki 11 başvuran, Dışişleri Bakanlığı tarafından terör suçuna karışıklarından şüphelenildiği kaydedilen yabancıların, yüksek güvenlikli koşullarda belirsiz bir süre boyunca alıkonulmalarına imkân veren yasal bir program kapsamında alıkonulmuş olmaları hususunda şikâyette bulunmuşlardır.

Mahkeme, başvuranların alıkonulmalarının, **Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** hükmedilebilecek derecede insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil edecek seviyeye **ulaşmadığı** kanaatine varmıştır.

Mahkeme, aynı zamanda, Birleşik Krallık’tan ayrılmayı tercih eden iki başvuran dışındaki tüm başvuranlar yönünden **Sözleşme’nin 5/1 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal**

edildiğine karar vermiştir. Zira başvurular, sınır dışı edilmek amacıyla alıkonulmamışlardır ve Lordlar Kamarasının kararında da ifade edildiği üzere, terör şüphesiyle belirsiz bir süre boyunca alıkonulmalarına imkân veren istisnai tedbirler, ülke vatandaşları ile yabancılar arasında haksız bir ayrımcılığa yol açmıştır.

Mahkeme, ayrıca, somut davada, başvuruların dördü yönünden, haklarında yöneltilen iddialara etkin bir şekilde itiraz edememiş olmaları nedeniyle **Sözleşme'nin 5/4 maddesinin** (tutulmanın kanuna uygun olup olmadığının incelenmesi için mahkemeye başvurma hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Birleşik Krallık'tan ayrılmayı tercih eden iki başvuran dışındaki tüm başvurular yönünden ise, bahsi geçen ihlaller karşısında uygulanabilir nitelikte tazminat talep etme hakkının bulunmaması nedeniyle, **Sözleşme'nin 5/5 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir görevlinin huzuruna çıkarılma hakkı

Yakalanan kişi derhal bir yargıç veya başka bir görevli önüne çıkarılmalıdır; bu gereklilik için “öngörülen süre”, yakalanma “anından” itibaren işlemeye başlar.

Brogan ve Diğerleri / Birleşik Krallık

29 Kasım 1988

Terör zanlısı dört başvuran, Kuzey İrlanda'da polis tarafından yakalanmış, dört gün altı saat ila altı gün on altı buçuk saat süren sorguları sonrasında haklarında bir suç isnadı yapılmaksızın veya yargıç huzuruna çıkarılmaksızın salıverilmişlerdir.

Mahkeme, “ivedilik” şartının, dört gün altı saatlik veya daha uzun bir gecikme halinde yerine getirilemeyeceği kanaatine vararak, **Sözleşme'nin 5/3 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Brannigan ve McBride / Birleşik Krallık

25 Mayıs 1993

Bu davada, Kuzey İrlanda'da polis tarafından yakalanan IRA şüphelisi iki başvurudan birincisi altı gün on dört saat otuz dakika, ikincisi ise dört gün altı saat yirmi beş dakika boyunca gözaltında tutulmuştur. Başvuruların ikisi de, özellikle, derhal yargıç huzuruna çıkarılmamış olmaları hususunda şikâyetle bulunmuşlardır.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 5/3 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, Birleşik Krallık'ın, Sözleşme'nin 15. maddesi kapsamında bir acil durum istisnası getirdiğini belirterek, başvuranların *Brogan ve Diğerleri* davasına (yukarıya bakınız) nazaran daha uzun bir süre boyunca tutulmalarının ihlal teşkil etmediğine hükmetmiştir (bkz. yukarıda sayfa 1).

Makul bir süre içerisinde yargılanma hakkı (Madde 5/3)

Berasategi / Fransa, Esparza Luri / Fransa, Guimon Ep. Esparza / Fransa, Sagarzazu / Fransa ve Soria Valderrama / Fransa

26 Ocak 2012

Bu beş dava, ETA terör örgütü üyesi olmakla suçlanan tutukluların, birkaç defa uzatılan tutukluluk sürelerinin uzunluğuna ilişkindir.

Mahkeme, söz konusu beş davada, **Sözleşme'nin 5/3. maddesinin** (makul bir süre içerisinde yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle de, dört yıl sekiz ay ila beş yıl on ay arasında değişen tutukluluk sürelerinin makul olmadığını anlaşıldığını ve bu sürelerin makul sayılması için bilhassa zorunlu nedenlerin bulunması gerektiğini dikkate alarak, mevcut bilgiler ışığında, adli makamların gereken ivedilikte hareket etmedikleri kanaatine varmıştır.

Tutulmanın kanuna uygunluğuna itirazda bulunmak amacıyla yasal yollara başvurma hakkı (Madde 5/4)

Sher ve Diğerleri / Birleşik Krallık (aynı zamanda aşağıya bakınız, s. 36)

20 Ekim 2015

Bu dava, Pakistan vatandaşı olan başvuranların, terörle mücadele operasyonu kapsamında yakalanması ve gözaltına alınmasına ilişkindir. Başvuranlar, 13 gün boyunca gözaltında tutulmuşlar ve herhangi bir suç isnadında bulunulmadan serbest bırakılmışlardır. Bu sürede, gözaltı sürelerinin uzatılması yönündeki talepler kabul edilmiş ve bu bağlamda, iki kez mahkeme huzuruna çıkarılmışlardır. Ardından, göçmenlik bürosunun tutulma merkezine gönderilmişler ve daha sonra Pakistan'a gönüllü olarak dönüş yapmışlardır. Başvuranlar, özellikle, gözaltı sürelerinin uzatılması izniyle ilgili olarak gerçekleştirilen duruşmalar hakkında şikâyette bulunmuşlardır. Başvuranlar, bu bağlamda, gözaltı hallerinin devamı

lehine olan bazı delillerin kendilerinden saklandığını ve bu tür duruşmalardan birinin kapalı oturumda gerçekleştirildiğini ve çok kısa sürdüğünü ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 5/4 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, Birleşik Krallık makamlarının yakın zamanda bir terör saldırısının gerçekleştirileceğinden şüphelendikleri ve bu saldırıyı önlemek amacıyla aşırı derecede karmaşık bir soruşturma başlattıkları kanaatine varmıştır. Mahkeme, terör suçlarının özel bir kategoriye girdiğini hatırlatarak, Sözleşme'nin 5/4 maddesinin, kapalı duruşma gerçekleştirilmesini engelleyecek veya kolluk makamları tarafından terörle mücadeleye yönelik etkin tedbirler alınması konusunda orantısız güçlükler yaratacak şekilde uygulanamayacağını belirtmiştir. Mahkeme, başvuranların davasında, gözaltı sürelerinin uzatılması konusunda çekişmeli yargılanma haklarına kısıtlama getirilmesinin, yakın bir terör saldırısı tehdidinin mevcut olması ve ulusal güvenlik gibi gerekçelerle haklı kılındığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, ayrıca, gözaltı süresinin uzatılması iznine ilişkin yargılamalarda, keyfilik riskine karşı, açık ve ayrıntılı usul kurallarının belirtildiği yasal bir çerçeve kapsamında yeterli güvencelerin sağlandığını belirtmiştir.

Tutulmanın kanuna uygun olup olmadığının ivedilikle incelenmesini sağlamak üzere mahkemeye başvurma hakkı (Madde 5/4)

M.S. / Belçika (no. 50012/08)

31 Ocak 2012

Bu dava, bilhassa El-Kaide terör örgütüyle bağlantısı olduğundan şüphelenilen ve cezası infaz edilen bir Irak vatandaşının, Belçika topraklarından sınır dışı edilmek üzere alıkonulduğu sürenin uzatılmasına ilişkindir. Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesine (işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) dayanarak, Irak'a geri gönderilmiş olmasından şikâyet etmiştir. Ayrıca, başvuran, ilk olarak Ekim 2007 ile Mart 2009 tarihleri arasında, ikinci olarak ise Nisan 2010 tarihinden Irak'a iade edildiği Ekim 2010 tarihine kadar, kapalı bir transit merkezinde keyfi bir şekilde tutulduğunu ve tutulmasının kanuna uygun olup olmadığı konusunda ivedi bir şekilde karar verilmediğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, ilk tutulma süreciyle ilgili olarak, başvuranın, tutulmasının kanuna uygun olup olmadığı konusunda ivedi bir şekilde karar verilmesini sağlama hakkından faydalanmadığı kanaatine varmış ve **Sözleşme'nin 5/4 maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranın ilk olarak 29 Mayıs 2008 ile 4 Mart 2009 tarihleri arasında kapalı bir

transit merkezinde tutulması, 2 Nisan 2010 tarihinde ikinci kez kapalı bir transit merkezine yerleştirilmesi ve tutulma süresinin 24 Ağustos 2010 tarihine kadar uzatılmasına yönelik tedbirler alınması bakımından, **Sözleşme'nin 5/1 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki şikâyetiyle ilgili olarak, söz konusu maddede işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezanın, mağdurun davranışı ne olursa olsun, terörle mücadele gibi en zor şartlar altında dahi, kesin suretle yasaklandığını yinelemiştir. Mahkeme, somut davanın koşullarında, başvuranın Irak'a iade edilmiş olması nedeniyle **Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Sözleşme'nin 6. maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamındaki sorunlar

Heaney ve McGuinness / İrlanda

21 Aralık 2000

İki başvuran, ağır terör suçuna karıştıkları şüphesiyle yakalanmıştır. Polis, başvuranlara, sessiz kalma hakkına sahip olduklarını bildirdikten sonra, Devlet Aleyhine İşlenen Suçlar Kanunu'nun (1939 tarihli) 52. maddesi uyarınca, onlardan, söz konusu suçlar işlendiği sırada neler yaptıklarını anlatmalarını istemiştir. Başvuranlar, anılan 1939 tarihli Kanun'un 52. maddesinin sessiz kalma haklarının ihlaline neden olduğunu, kendi aleyhine tanıklık etmeme haklarına aykırılık teşkil ettiğini ve masumiyet karinesi ilkesiyle bağdaşmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 6/1** (adil yargılanma hakkı) ve **6/2** (masumiyet karinesi) **maddelerinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. İrlanda Hükümeti tarafından gerekçe gösterilen güvenlik ve kamu düzeniyle ilgili kaygıların, başvuranların Sözleşme'nin 6/1. maddesiyle güvence altına alınan sessiz kalma ve kendi aleyhinde tanıklık etmeme haklarının özüne hâlel getiren bir ilkeyi haklı kılamayacağı kanaatine varmıştır. Ayrıca, bu maddede öngörülen hakların, Sözleşme'nin 6/2 maddesiyle güvence altına alınan masumiyet karinesi ile yakından ilişkili olduğunu dikkate alan Mahkeme, söz konusu maddenin de ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Salduz / Türkiye

27 Kasım 2008 (Büyük Daire Kararı)

Başvuran, henüz reşit değilken, PKK'nın cezaevindeki liderini desteklemek amacıyla düzenlenen bir gösteriye katıldığı ve bir köprüye yasadışı afiş astığı gerekçesiyle gözaltına alınmıştır. Ardından, PKK'ya yardım ve yataklık etmekle suçlanmıştır. Somut dava, başvuranın yaşa bakılmaksızın devlet güvenlik mahkemelerinin yetki alanına giren bir suçtan dolayı gözaltında bulunduğu sırada avukata erişim hakkının kısıtlanmış olmasına ilişkindir.

Mahkeme, özellikle, başvuranın gözaltındayken avukat yardımından faydalandırılmamış olması nedeniyle, **Sözleşme'nin 6/1 (adil yargılanma hakkı) maddesi ile bağlantılı olarak 6/3(c) maddesinin** (kendi seçeceği müdafinin yardımından faydalanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

El Haski / Belçika

25 Eylül 2012

Bu dava, bir Fas vatandaşının, terörist bir grubun faaliyetlerine iştirak ettiği gerekçesiyle yakalanması ve mahkûm edilmesine ilişkindir. Başvuran, özellikle, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini, zira aleyhine delil olarak kullanılan ifadelerden bazılarının, Fas'ta, Sözleşme'nin 3. maddesine (işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) aykırı bir muameleye maruz bırakılmak suretiyle alınmış olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 6. maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, Belçika mahkemelerinin aksine, ifadelerin alındığı ortamdan dolayı, asliye ceza mahkemesinin söz konusu ifadeleri delil olarak kabul etmemesi için, başvuranın, bahsi geçen ifadelerin Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir muameleye maruz bırakılmak suretiyle alınmış olduğuna dair “gerçek bir riskin” bulunduğunu kanıtlamasının yeterli olduğuna kanaat getirmiştir. Bu nedenle, Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, yerel mahkemelerin, söz konusu ifadeleri, bu tür yöntemler kullanılarak alınmadığından emin olmadan delil olarak kabul etmemeleri gerektiğini belirtmiştir. Ancak, Mahkeme tarafından belirtildiği üzere, İstinaf Mahkemesi, başvuranın söz konusu ifadelerin delil sayılmaması yönündeki talebini reddederken, sadece başvuranın deliller üzerindeki “makul şüpheyi” ortadan kaldıracak nitelikte “somut bir kanıt” sunmadığını ifade etmiştir.

Abdulla Ali / Birleşik Krallık

30 Haziran 2015

Bu dava, başvuran hakkında bir hava aracını sıvı bomba kullanarak patlatmak amacıyla terör suikast planı hazırladığı gerekçesiyle başlatılan ceza yargılamalarının adil olmadığı, zira

medyada bu konuda olumsuz haberlere geniş yer verildiği hususunda dile getirilen şikâyeteye ilişkindir. Başvuranın cinayete teşebbüs ettiği gerekçesiyle mahkûm edilmesiyle sonuçlanan davasının ilk duruşmasının ardından, olay basında geniş yer almış, hatta jüri huzurunda dile getirilmeyen konularla ilgili dahi haberler yapılmıştır. Daha sonrasında, hava aracının uçuşu esnasında patlayıcı maddeleri patlatmak suretiyle cinayete teşebbüs etme şeklinde daha belirgin olarak tanımlanan suçla ilgili olarak, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir (jüri, bu hususta ilk duruşmada herhangi bir karara varamamıştı). Başvuran, medyada yer alan olumsuz haberlerin etkisi nedeniyle, yeniden yargılamanın adil olamayacağını ileri sürmüştür. Başvuranın iddiası, yeniden yargılamayı yürüten yargıç tarafından reddedilmiş ve başvuran, yeniden yargılama sonucunda mahkûm edilmiştir. Başvuranın, asgari 40 yıl süreli müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmedilmiştir.

Mahkeme, medyada yer alan olumsuz haberlerin, yargılamaların sonucuna hanel getirecek ve başvuranın adil bir şekilde yargılanmasına engel teşkil edecek şekilde jüriyi etkilediğinin kanıtlanmadığı kanaatine vararak, **Sözleşme'nin 6/1 (adil yargılanma hakkı) maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, medyada olumsuz haberlerin yer alması durumunda adil yargılamanın sağlanması konusunda Birleşik Krallık'ta uygulanan yasal çerçevenin, yeniden yargılamayı yürüten yargıç açısından uygun bir rehber niteliği taşıdığını gözlemlemiştir. Ayrıca, yargıç tarafından atılan adımların yeterli olduğu kanaatine varmıştır. Dolayısıyla, yargıç, yeniden yargılama süreci öncesinde olumsuz haberlerin unutulması için yeterli zamanın geçip geçmediğini değerlendirmiş ve davanın sadece mahkemede sunulan delillere dayanılarak karara bağlanmasının ve tarafsızlığın önemi konusunda jüriye dikkatli bir şekilde talimat verilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Yargıç, sonrasında, usule uygun ve açık bir şekilde talimat vermiş ve bu talimatlara başvuran tarafından herhangi bir itiraz yöneltilmemiştir. Akabinde, jürinin yeniden yargılama sürecinde birden fazla sanık hakkında farklı hükümler vermiş olması, jürinin muhakeme gücüne sahip olduğuna güvenilebileceği ve davanın sadece mahkemede sunulan delillere dayanılarak adil bir şekilde karara bağlanması yönündeki talimatlarına uyulduğu kanaatine varan yargıcın bu tespitini desteklemiştir.

Derdest başvurular

Ibrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık (no. 50541/08, 50571/08, 50573/08 ve 40351/09)

16 Aralık 2014 - Dava Haziran 2015'te Büyük Daireye gönderilmiştir.

21 Temmuz 2005 tarihinde, Londra'nın toplu taşıma sistemine dört bomba yerleştirilmiş, ancak söz konusu bombalar patlamamıştır. Olayın failleri olay yerinden kaçmışlar ve polis tarafından derhal bir inceleme başlatılmıştır. İlk üç başvuran, bombalardan üçünü yerleştirdikleri şüphesiyle gözaltına alınmıştır. Dördüncü başvuran ise, başlangıçta saldırılarla ilgili olarak tanık sıfatıyla ifade vermiş, ancak daha sonradan, başarısızlıkla sonuçlanan saldırının ardından bombacılarından birine yardım ettiği anlaşıldığından, yazılı ifadesi alındıktan sonra gözaltına alınmıştır. Dört başvuran da suçlu bulunmuştur. Dava, başvuranların avukata erişimlerinin geçici bir süre geciktirilmesi ve avukatlarının yokluğunda alınan ifadelerinin yargılamalar sırasında delil olarak kabul edilmesine ilişkindir. İlk üç başvuran açısından, gözaltına alınmalarının ardından; dördüncü başvuran açısından ise, ceza gerektiren bir suça iştirak etmiş olabileceğinden şüphelenilmesinin ardından gözaltına alınması öncesinde avukata erişimin geciktirilmesi durumu söz konusu olmuştur.

Mahkeme, 16 Aralık 2014 tarihinde verdiği kararda, bire karşı altı oyla, **Sözleşme'nin 6. maddesinin 1 ve 3(c) fıkralarının (adil yargılanma ve müdafii yardımından faydalanma hakkı) ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, dört başvuranın ilk kolluk ifadeleri sırasında, kamu güvenliği açısından son derece ciddi ve yakın bir tehdidin, yani başka saldırıların da gerçekleştirilme riskinin bulunduğu ve bu tehdit dolayısıyla, başvuranların avukata erişimlerinin geçici bir süre geciktirilmesini haklı kılan mücbir sebeplerin söz konusu olduğu kanısına varmıştır. Daire, ayrıca, başvuranların avukata erişim sağlamalarına izin verilmeden polise verdikleri ifadelerin yargılamalar sırasında kabul edilmesinin, adil yargılanma haklarına haksız bir şekilde hanel getirildiği anlamına gelmediği sonucuna varmıştır. Daire, başvuranların her birinin davasında uygulanan iç hukuktaki yasal çerçeve kapsamında öngörülen güvenceleri, ifadelerin alındığı sırada içinde bulunulan koşulları ve ifadelerin güvenilirliğini, yargılamalarda sağlanan usuli güvenceleri ve özellikle de ifadelere itiraz imkânının mevcut oluşunu ve iddia makamı tarafından sunulan diğer kuvvetli delilleri dikkate almıştır. Daire, aynı zamanda, kolluk ifadesinde kendisini suçlayıcı beyanlarda bulunan dördüncü başvuranın, avukatla görüştüğünde dahi ifadesini geri çekmediğini ve bu ifadenin yargılamalar sırasında kullanılmaması yönünde bir talepte bulunana kadar, savunmasında söz konusu ifadeye dayanmaya devam ettiğini vurgulamıştır.

Dava, 1 Haziran 2015 tarihinde başvuranlardan ikisinin (Omar (no. 50573/08) ve Abdurahman (no. 40351/09)) talebi üzerine Büyük Daireye gönderilmiştir.

Mahkeme, 25 Kasım 2015 tarihinde, bu dava kapsamında bir Büyük Daire duruşması gerçekleştirmiştir.

Gulamhussein ve Tariq / Birleşik Krallık (no. 46538/11 ve 3960/12)

Başvurular, 7 Mart 2012 tarihinde Birleşik Krallık Hükümetine tebliğ edilmiştir

Başvuranlar, terör faaliyetlerine karıştıkları şüphesiyle İçişleri Bakanlığındaki görevlerinden alınmışlardır. Görevden alınma kararına karşı açtıkları itiraz davalarında, çok az açıklamada bulunmuş ve ikinci başvuranın davasında, İş Mahkemesi tarafından özel bir müdafaa usulü uygulanmıştır. Başvuranlar, özellikle, silahların eşitliği ilkesinin ve duruşmaya katılma ve gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçidirler.

Mahkeme, başvuruları Birleşik Krallık Hükümetine tebliğ etmiş ve taraflara Sözleşme'nin 6/1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında bazı sorular yöneltmiştir.

Sözleşme'nin 7. maddesi (kanunsuz ceza olmaz) kapsamındaki sorunlar

Del Río Prada / İspanya

21 Ekim 2013 (Büyük Daire Kararı)

Bu dava, terör suçundan mahkûm edilen bir kişinin, hakkında ceza hükmü verildikten sonra, İspanya Yüksek Mahkemesi tarafından kabul edilen “Parot doktrini” olarak bilinen yeni bir yaklaşıma dayalı olarak nihai tahliyesinin ertelenmiş olmasına ilişkindir. Başvuran, Yüksek Mahkemenin, ceza affıyla ilgili içtihadında bir değişiklik yaparak, söz konusu doktrini, hakkında ceza hükmü verildikten sonra geriye yürür şekilde uyguladığı hususunda şikâyette bulunmuştur. Ayrıca, “kanuna uygunluk” ve “kanunla öngörülen bir usul” şartlarına aykırı şekilde alıkonulduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 7. maddesinin** (kanunsuz ceza olmaz) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Ayrıca, başvuranın, 3 Temmuz 2008 tarihinden bu yana cezaevinde tutulmaya devam etmesinin, kanuna ve **Sözleşme'nin 5/1 maddesine** (özgürlük ve güvenlik hakkı) **aykırı olduğu** kanaatine varmıştır. Son olarak, **Sözleşme'nin 46. maddesine** (kararların bağlayıcılığı ve infazı) **dayanarak**, İspanya'nın, başvuranın en kısa zamanda serbest bırakılmasını sağlaması gerektiğine hükmetmiştir.

Mahkeme, başvuranın İspanya Yüksek Mahkemesi'nin Şubat 2006'da kabul ettiği eski içtihadında değişiklik yapacağını veya bu yaklaşım değişikliğinin kendisini de etkileyeceğini ve tahliyesinin 2 Temmuz 2008 tarihinden 27 Haziran 2017 tarihine erteleneceğini (yani neredeyse dokuz yıllık bir erteleme) öngörmesinin mümkün olmadığı kanaatine varmıştır. Bu nedenle, başvuranın, hakkında mahkûmiyet kararı verildiği tarihte yürürlükte olan İspanya hukuk sistemi uyarınca olması gerekenden daha uzun süre boyunca cezaevinde kaldığını belirtmiştir. Dolayısıyla, başvuranın en kısa zamanda serbest bırakılmasını sağlama yükümlülüğünün İspanya makamlarına ait olduğunu ifade etmiştir.

Sözleşme'nin 8. maddesi (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) kapsamındaki sorunlar

Sabanchiyeva ve Diğerleri / Rusya

6 Haziran 2013

Bu dava, Rus makamlarının, Çeçen isyancıların cesetlerini ailelerine teslim etmemelerine ilişkindir. Başvuranlar, özellikle, terör yasası uyarınca, yakınlarının cesetlerinin yetkili makamlar tarafından kendilerine teslim edilmemesinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **ve bu maddeyle bağlantılı olarak 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Cesetlerin, ailelerine teslim edilmesinin doğrudan reddedilmesi neticesinde, defin işlemleri sırasında meydana gelebilecek kargaşanın önlenmesi ve terör kurbanlarının yakınlarının duygularının zedelenmesine engel olunması şeklindeki haklı amaç ile başvuranların, yakınlarını bir cenaze töreniyle veya mezarlıkta son yolculuklarına uğurlama hakları arasında adil bir denge kurulamamıştır. Mahkeme, Devletin terör konusunda yaşadığı zorlukları tamamen kabul etmekle birlikte, cesetlerin teslim edilmesinin doğrudan reddedilmiş olmasının, makamların ölen her bireyin ve aile fertlerinin kişisel durumunu gerektiği şekilde dikkate alma yükümlülükleriyle bağdaşmadığı kanaatine varmıştır. Mahkemeye göre, bu şekilde bireyselleştirilmiş bir yaklaşımda bulunulmamış olması nedeniyle, uygulanan tedbir, ölen kişilerin işledikleri terör suçunun başvuranlara yüklenmesine yol açmıştır.

Mahkeme, ayrıca, başvuranların yakınlarının cesetlerinin teşhis edilmek üzere saklanma koşulları bakımından **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Aynı zamanda, **Sözleşme'nin 38/1(a)** (davanın

incelenmesi için gerekli tüm kolaylıkları sağlama yükümlülüğü) **maddesi kapsamında da herhangi bir ihlalin söz konusu olmadığına** hükmetmiştir.

Ayrıca bk. 16 Ocak 2014 tarihli [Abdulayeva / Rusya, Kushtova ve Diğerleri / Rusya, Arkhestov ve Diğerleri / Rusya](#) ve [Zalov ve Khakulova / Rusya](#) kararları

Terör Mağdurları

Devletler, yetki alanlarında bulunan herkesin terör eylemleri karşısında temel haklarını korumak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.⁴

Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) kapsamındaki sorunlar

[Finogenov ve Diğerleri / Rusya](#)

20 Aralık 2011

Bu dava, Moskova'da bulunan "Dubrovka" tiyatrosunun Ekim 2002'de ayrılıkçı Çeçenler tarafından ele geçirilmesi ve gaz kullanmak suretiyle teröristlerin bertaraf edilmesi ve rehinelere kurtarılması kararına ilişkindir.

Mahkeme, rehine krizini güç ve gaz kullanarak çözüme kavuşturma kararı bakımından **Sözleşme'nin 2. maddesinin (yaşam hakkı) ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Ayrıca, kurtarma operasyonunun yeterince planlanmadan uygulanması bakımından ve yetkili mercilerin rehine operasyonunun planlanması ve uygulanmasında ihmallerinin bulunduğu ve rehinelere tıbbi destek sağlanmadığı iddiaları ile ilgili olarak, **Sözleşmenin 2. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Derdest Başvurular

[Tagayeva ve Diğerleri / Rusya \(no. 26562/07 ve altı diğer başvuru\)](#)

9 Haziran 2015 tarihinde, davanın kısmen kabul edilebilir, kısmen kabul edilemez olduğuna, kısmen de kayıttan düşürülmesine karar verilmiştir.

Bu dava, Kuzey Osetya'nın (Rusya) Beslan kasabasındaki bir okulda Eylül 2004'te gerçekleştirilen ve 180'i çocuk 330 sivilin hayatını kaybettiği bir terör saldırısına ilişkindir. Başvuranlar, özellikle, Devletin, mağdurları yaşamlarıyla ilgili bilinen risklerden koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini, olaylarla ilgili etkin bir soruşturma yürütülmediğini,

⁴ Bk. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11 Temmuz 2002 (I) tarihinde kabul edilen "[İnsan Hakları ve Terörle Mücadele Hakkında Kılavuz İlkeler](#)"

görüşmelerin ve kurtarma operasyonunun planlanması ve denetiminin pek çok açıdan yetersiz olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bazı başvurular, ayrıca, meydana gelen ölümlerin, yetkililerin orantısız güç kullanımından kaynaklandığını iddia etmişlerdir.

Mahkeme, 12 Nisan 2012 tarihinde, [başvuruları Rus Hükümetine tebliğ etmiş ve Hükümete, Sözleşme'nin 2 \(yaşam hakkı\), 3 \(işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı\), 6 \(adil yargılanma hakkı\), 8 \(özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı\), 10 \(ifade özgürlüğü\) ve 13. \(etkili başvuru hakkı\) maddeleri kapsamında bazı sorular yöneltmiştir.](#)

Mahkeme, 14 Ekim 2014 tarihinde, bu dava kapsamında bir Daire [duruşması gerçekleştirmiştir.](#)

Mahkeme, 9 Haziran 2015 tarihinde verdiği [kararda](#), dört kişiyi başvuru listesinden çıkarmış ve 51 başvuran tarafından Sözleşme'nin 2 ve 13. maddeleri kapsamında yapılan başvuruları kabul edilemez bulmuştur. Ayrıca, esasa hanel getirmeksizin, diğer başvuranların Sözleşme'nin 2 (esas ve usule ilişkin yükümlülükler) ve 13. maddeleri kapsamında dile getirdikleri şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna⁵ ve bazı başvuranların Sözleşme'nin 3, 6, 8 ve 10. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerinin ise kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Sözleşme'nin 6. maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamındaki sorunlar

[Association SOS Attentats ve de Boërv / Fransa](#)

4 Ekim 2006 (Büyük Daire Kararı – kabul edilebilirlik hakkında karar)

Birinci başvuran, üyeleri terör kurbanı olan bir örgüttür. İkinci başvuranın kız kardeşi, 1989'da düzenlenen bir terör saldırısında, Fransız UTA Havayollarına ait bir uçağın Tenere çölü üzerinde seyrederken havada infilak etmesi sonucu hayatını kaybeden, aralarında pek çok Fransız vatandaşının yer aldığı 170 mağdurdan biridir. Başvuranlar, özellikle Sözleşme'nin 6/1. (adil yargılanma hakkı) maddesine dayanarak, diğer hususların yanı sıra, Fransız Yargıtay'ının, Albay Kaddafi'nin yargı dokunulmazlığı bulunduğu yönündeki kararının, mahkemeye erişim haklarının ihlaline neden olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvuru yapıldıktan sonra, yeni bir husus Mahkemenin dikkatine sunulmuştur. 9 Ocak 2004 tarihinde, Kaddafi Uluslararası Yardım Vakfı, mağdurların aileleri ve Resmi Mevduat Bankası arasında, 170 mağdurun ailelerinin, “uçağın infilak etmesiyle ilgili olarak herhangi bir Fransız

⁵ Kabul edilebilir olduğuna karar verilen bu şikâyetler, daha sonraki bir aşamada karara bağlanacaktır

mahkemesinde veya uluslararası bir mahkemede ceza davası açma haklarından feragat etmeleri” karşılığında bir milyon Amerikan doları alacaklarına dair bir anlaşma imzalanmıştır.

Mahkeme, Fransız Hükümeti tarafından ileri sürüldüğü gibi, 2004 yılında imzalanan söz konusu anlaşmanın, Sözleşme’nin 37/1 (kayıttan düşme) maddesi uyarınca, başvurunun kayıttan düşürülmesine karar vermeyi gerektirip gerektirmediğini tespit etmeye çalışmıştır.

Mahkeme, 2004 yılında imzalanan anlaşmanın sonucunu ve şartlarını ve bunlarla birlikte, ikinci başvuranın, altı Libyalı yetkilinin sorumluluğunun bulunup bulunmadığı konusunda bir karar verilmesini sağlamış olduğunu dikkate alarak, **başvurunun, Sözleşme’nin 37/1(c) maddesi kapsamında incelenmeye devam edilmesini haklı kılan bir gerekçenin bulunmadığı** kanaatine varmıştır. Mahkeme, Sözleşme ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi bağlamında başvurunun incelenmeye devam edilmesini gerektiren herhangi bir özel durum bulunmadığı gerekçesiyle, **başvurunun kayıttan düşürülmesine** karar vermiştir.

Terörün Önlenmesi

Devletler tarafından terörle mücadele konusunda alınan tüm tedbirlerde insan hakları ve hukukun üstünlüğü gözetilmeli; hiçbir keyfilige, ayrımcı veya ırkçı muameleye yer verilmemelidir ve bu tedbirler gerektiği gibi denetlenmelidir.⁶

Yaşam hakkı ve nefsi veya başkasını müdafaa amacıyla güç kullanımı

Sözleşme’nin 2/2 maddesinde (yaşam hakkı), meşru müdafaa halinde güç kullanımının, ancak “mutlak zorunlu” olması durumunda haklı kılınacağı belirtilmektedir.

McCann ve Diğerleri / Birleşik Krallık

27 Eylül 1995

Üzerlerinde uzaktan kumandalı bomba infilak düzeneği bulunduğu şüphelenilen Geçici IRA üyesi üç kişi, Cebelitarık’ta Özel Hava Kuvvetleri askerleri tarafından vurularak öldürülmüştür. Söz konusu kişilerin mülklerinin temsilcileri olan başvuranlar, bu kişilerin güvenlik güçleri tarafından öldürülmesinin, Sözleşme’nin 2. maddesi (yaşam hakkı) anlamında bir ihlal teşkil ettiğini ileri sürmüşlerdir.

⁶ Bk. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11 Temmuz 2002 (II) tarihinde kabul edilen “[İnsan Hakları ve Terörle Mücadele Hakkında Kılavuz İlkeler](#)”

Mahkeme, operasyonun şüphelilerin ölümüyle neticelenmeyecek biçimde planlanmasının ve yürütülmesinin mümkün olduğu kanaatine vararak, **Sözleşme'nin 2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Armani da Silva / Birleşik Krallık

30 Mart 2016 (Büyük Daire)

Bu dava, polis tarafından bir intihar bombacısıyla karıştırılarak vurulan bir Brezilya vatandaşı ile ilgilidir. Ölen kişinin kuzeni olan başvuran, kuzeninin ölümüne ilişkin olarak yürütülen soruşturma sonunda herhangi bir kişi hakkında kovuşturma başlatılmasına yer olmadığına karar verilmiş olması nedeniyle, Devletin, kuzeninin ölümü konusunda, Devlet görevlilerinin hesap vermelerini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediği hususunda şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 2. maddesinin** (yaşam hakkı – soruşturma) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, yargılamaları bir bütün olarak değerlendirerek, Birleşik Krallık makamlarının, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında, başvuranın kuzeninin vurulması olayına ilişkin olarak, sorumluların tespit edilmesini ve gerekirse cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte etkin bir soruşturma yürütülmesini sağlama yükümlülüklerini yerine getirmediğinin söylenemeyeceği kanaatine varmıştır. Mahkeme, özellikle, yetkililerin söz konusu olaydaki sorumluluklarıyla ilgili olarak her açıdan son derece kapsamlı bir soruşturma yürütüldüğünü vurgulamıştır. Gerek olayla ilgisi bulunan polis memurlarının şahsi sorumlulukları gerekse emniyet teşkilatının kurumsal sorumluluğuyla ilgili olarak, tahkikat sırasında, Bağımsız Polis Şikâyet Komisyonu, Kraliyet Savcılık Teşkilatı, Asliye Ceza Mahkemesi ve sorgu yargıcı ve jüri tarafından derinlemesine inceleme yapılmıştır. Herhangi bir kişi hakkında kovuşturma başlatılmasına yer olmadığına dair karar, soruşturma kapsamındaki herhangi bir aksaklık sebebiyle verilmemiştir veya Devletin kanuna aykırı fiilleri örtbas ettiği veya bunlara müsamaha gösterdiği anlamına gelmemektedir. Kapsamlı bir soruşturmanın ardından, savcı tarafından dava konusu tüm olayların değerlendirilmesi ve herhangi bir kişi hakkında soruşturma başlatılabilmesi için yeterli delilin bulunmadığı kanaatine varılması neticesinde böyle bir karar verilmiştir.

Kişinin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı hakkına müdahale teşkil eden tedbirler

Klass ve Diğerleri / Birleşik Krallık

6 Eylül 1978

Bu davada, beş Alman avukat, yetkili mercilere, yazışmalarını ve telefon görüşmelerini sonradan kendilerine haklarında alınan bu tedbirlere ilişkin bilgi vermeksizin takip etme yetkisi tanıyan Alman mevzuatıyla ilgili şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, son derece gelişmiş casusluk ve terör yöntemlerine dikkat çekerek, gizli teknik takibin yapılmasına imkân veren mevzuatın, istisnai koşullarda, ulusal güvenlik gerekçesiyle ve/veya kargaşa ya da suçun önlenmesi açısından “demokratik bir toplumda gereklilik arz ettiği” kanaatine varmıştır.

İçyer / Türkiye

12 Ocak 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılınması Hakkında Kanun'la kurulan komisyona başvuru yolunun etkin olup olmadığına ilişkindir. Başvuran, özellikle Sözleşme'nin 8. maddesine (özel hayata ve aile hayatına ve konuta saygı hakkı) ve 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine (mülkiyetin korunması) dayanarak, Türk makamlarının, bölgedeki terör faaliyetleri nedeniyle 1994 yılında ayrılmak zorunda bırakıldığı köyüne geri dönmesine izin vermemiş olmaları hususunda şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, başvuranın şu an köyüne dönmesine mani hiçbir durumun olmadığını kaydederek, başvurunun **kabul edilemez** olduğuna karar vermiştir. Ayrıca, başvuranın, mülküne erişimine yetkililerce izin verilmemiş olması nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararlarla ilgili olarak, 27 Temmuz 2004 tarihli yeni Tazminat Kanunu uyarınca, ilgili tazminat komisyonuna başvurarak tazminat talep etme hakkının bulunduğu anlaşılmıştır.

Ayrıca bk. kabul edilebilirlik hakkında, 28 Haziran 2011 tarihli **Akbayır ve Diğerleri / Türkiye, Fidanten ve Diğerleri / Türkiye, Bingölbali ve 54 diğer başvuru / Türkiye** ve **Boğuş ve 91 diğer başvuru / Türkiye** kararları.

Gillan ve Quinton / Birleşik Krallık

12 Ocak 2010

Bu dava, Birleşik Krallık'ta, 2000 tarihli Terör Yasasının 44-47. maddeleri gereğince polise verilmiş olan, bir kişiyi makul suç şüphesi olmaksızın durdurma ve arama yetkisine ilişkindir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. 2000 tarihli Yasa'nın 44 ve 45. maddelerinde tanımlanan izin ve onay verme yetkilerinin ve durdurma ve arama yetkilerinin sınırlarının yeterince belirlenmediği ve bu yetkilerin kötüye kullanılmasına karşı yeterli yasal güvencenin sağlanmadığı kanaatine varmıştır. Bu nedenle, söz konusu yetkilerin, “kanuna uygun olmadığına” karar vermiştir.

Nada / İsviçre

12 Eylül 2012 (Büyük Daire Kararı)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları uyarınca, İsviçre Federal Taliban Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu kapsamda, Mısır vatandaşı olan başvuranın, Birleşmiş Milletler Yaptırım Komitesi tarafından hazırlanan, Taliban ve El Kaide ile bağlantısı olduğundan şüphelenilen kişilerin belirtildiği listeye alınmış olması nedeniyle, İsviçre'ye girişi ve İsviçre'den geçişi yasaklanmıştır. Başvuran, etrafı İsviçre'nin Ticino Kantonu ile çevrili olan ve İtalya'nın geri kalan kısmından bir göl ile ayrılan, 1.6 km² yüzölçümüne sahip bir yerleşim bölgesinde yaşamını sürdürmektedir. Başvuran, getirilen kısıtlama nedeniyle, yaşadığı bölgeden ayrılmasının ve dolayısıyla arkadaşları ve ailesiyle görüşmesinin zorlaştığını ve yaşadığı sağlık sorunlarıyla ilgili tedavi imkânlarından yeterince faydalanamaması neticesinde sıkıntı yaşadığını ileri sürmüştür. Ayrıca, üzerine atılı suçlamaların asılsız olduğunun, İsviçreli soruşturma görevlileri tarafından tespit edilmiş olmasına rağmen, isminin listeden çıkarılmasını sağlamakta zorluk yaşadığını belirtmiştir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) **ve bu maddeyle bağlantılı olarak 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, İsviçre'nin, sadece Güvenlik Konseyi kararlarının bağlayıcılığına itimat etmektense, kendi takdir yetkisi çerçevesinde, söz konusu yaptırım yöntemini başvuranın kişisel durumuna uyarlayacak şekilde, muhtemel tüm tedbirleri alması gerektiği kanaatine varmıştır. Ayrıca, Mahkeme, başvuranın isminin listeden çıkarılması için etkin bir yöntemin sunulmadığını ve dolayısıyla haklarının ihlal edilmesiyle ilgili olarak başvurabileceği herhangi bir hukuk yolunun bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, son olarak, İsviçre Federal Mahkemesi gibi, başvuranın, İsviçre'ye girişinin ve İsviçre'den geçişinin yasaklanması nedeniyle, Sözleşme'nin 5/1 maddesi anlamı dahilinde “özgürlüğünden yoksun bırakılmadığı” kanaatine vararak, **Sözleşme'nin 5. maddesi**

(özgürlük ve güvenlik hakkı) kapsamında dile getirilen şikâyetlerin **kabul edilemez** olduğuna karar vermiştir.

Sher ve Diğerleri / Birleşik Krallık (aynı zamanda yukarıya bakınız, s. 22)

20 Ekim 2015

Bu dava, Pakistan vatandaşı olan başvuranların, terörle mücadele operasyonu kapsamında yakalanması ve gözaltına alınmasına ilişkindir. Başvuranlar, özellikle, gözaltı sırasında evlerinde yapılan aramalar konusunda şikâyette bulunmuşlardır.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 8. maddesinin** (özel hayata, aile hayatına ve konuta saygı hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, terörle mücadele kapsamında ve durumun aciliyeti gereği, nispeten geniş kapsamlı olarak çıkarılan bir arama kararı uyarınca başvuranların evlerinde arama yapılmasının haklı gerekçelere dayandığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, ayrıca, yargıç tarafından çıkarılan arama kararlarıyla ilgili olarak, başvuranların söz konusu kararların makul gerekçelere dayanmadığı yönünde bir beyanda bulunmalarına imkân tanınmamış olmasına rağmen, bu hususta keyfilik riskine karşı yeterli güvencelerin sağlandığı sonucuna varmıştır.

Szabó ve Vissy / Macaristan

12 Ocak 2016⁷

Bu dava, 2011 yılında kabul edilen, terörle mücadele kapsamında gizli takip yapılmasına ilişkin Macar mevzuatına ilişkindir. Başvuranlar, özellikle, Macaristan'da uygulanan gizli takibe ilişkin yasal çerçeve kapsamında (yani, Madde 7/E(3) – Takip), ulusal güvenlik gerekçesiyle, haklarına müdahale teşkil eden haksız ve orantısız tedbirlere maruz bırakılabilecekleri hususunda şikâyette bulunmuşlardır. Başvuranlar, bilhassa, söz konusu yasal çerçevenin, özellikle de adli kontrol imkânının bulunmaması sebebiyle, suistimale açık olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, bu davada, **Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, yakın zamanda meydana geleceğine dair istihbarat alınan olaylarda, hükümetler tarafından iletişimin geniş çaplı olarak takibinin de aralarında yer aldığı son teknoloji yöntemlere başvurulmasının, günümüzde yaşanan terör olaylarının çeşitlerinin doğal bir sonucu olduğunu kabul etmiştir. Ancak, Mahkeme, söz konusu mevzuatta suistimali

⁷ İşbu karar, [Sözleşme'nin](#) 44. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

önlemeye yönelik yeterli güvencelerin bulunduğu konusunda ikna olmamıştır. Mahkeme, özellikle de, operasyonun asıl kapsamı dışında bulunan kişilerle dahi ilgili olsa büyük çapta veri elde edilmesini sağlayabilecek yeni teknolojiler sayesinde, uygulanan tedbirlerin, Macaristan’da bulunan hemen herkesi kapsayabileceğini belirtmiştir. Mahkeme, ayrıca, bu tür tedbirlerle ilgili karar verme yetkisinin tamamen yürütme organlarının elinde olduğunu ve bu tür kararların, iletişimin takip edilmesine mutlak suretle gerek olup olmadığına dair değerlendirme yapılmaksızın ve adli önlemler bir yana, düzeltici önlemler dahi alınmaksızın verildiğini belirtmiştir. Mahkeme, aynı zamanda, Sözleşme’nin 13. maddesinin, iç hukukun durumuyla ilgili olarak başvurulabilecek bir hukuk yolunun mevcut olmasını gerektirdiği şeklinde yorumlanamayacağını hatırlatarak, **8. maddeyle birlikte değerlendirildiğinde 13. maddenin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Din özgürlüğüne yönelik müdahaleler

Güler ve Uğur / Türkiye

2 Aralık 2014

Bu dava, başvuranların, güvenlik güçleri tarafından öldürülen yasadışı bir örgütün (PKK) üç üyesi anısına bir siyasi parti binasında düzenlenen dini bir törene katılmış olmaları nedeniyle, terör örgütü lehine propaganda yaptıkları gerekçesiyle mahkûm edilmelerine ilişkindir. Başvuranlar, haklarında verilen mahkûmiyet kararının, sadece dini adetlerinin aleni olarak yerine getirilmesinden ibaret olan dini bir törene katılmış olmalarına dayandığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, Terörle Mücadele Kanunu’nun lafzına dayanarak, mahkûmiyetlerinin yeterince öngörülebilir olmadığını belirtmişlerdir.

Mahkeme, anısına tören düzenlenen kişilerin yasadışı bir örgütün üyeleri olduğuna ve törenin, yasadışı örgütün sembollerinin bulunduğu siyasi bir parti binasında düzenlenmiş olduğunu dikkate almaksızın, başvuranlara verilen hapis cezasının, dinlerini açıklama özgürlüklerine yönelik bir müdahale anlamına geldiği kanısına varmıştır. Mahkeme, somut davada, söz konusu müdahalenin “yasayla öngörülmediği”, zira müdahalenin dayandırıldığı iç hukuk hükmünün açıklık ve öngörülebilirlik koşullarını karşılamadığı kanısına vararak, **Sözleşme’nin 9. maddesinin** (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

İfade özgürlüğüyle ilgili sorunlar

Purcell ve Diğerleri / İrlanda

16 Nisan 1991 (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu⁸ kararı)

Brind / Birleşik Krallık

9 Mayıs 1994 (Komisyon kararı)

Bu davalarda, başvurular, Sözleşme'nin 10. maddesine (ifade özgürlüğü) dayanarak, IRA gibi terör örgütlerini temsil eden veya destekleyen kişilerle ilgili röportajlara/haberlere veya bu kişilerin söyleyecekleri her türlü söze kısıtlama getiren kararlar/tebliğler ile ilgili şikâyette bulunmuşlardır.

Komisyon, söz konusu iki davanın **kabul edilemez** olduğuna karar vermiştir. Komisyon, ilk davada, şikâyete konu kararın ulusal güvenliğin korunması, suç ve kargaşanın önlenmesi amacına uygun olduğu; ikinci davada ise röportajların seslendirilmesinde bir oyuncunun sesinin kullanılması şartının sınırlı bir müdahale teşkil ettiği ve başvuruların ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin, ulaşılmak istenen amaçla orantısız olduğunun söylenemeyeceği kanaatine varmıştır.

Ekin Derneği / Fransa

17 Temmuz 2001

Bu dava, Bask kültürü hakkında bir kitabın dağıtımına yasak getirilmesine ilişkindir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, kitabın içeriğinde şiddete veya bölücülüğe teşvik eden herhangi bir unsurun bulunmadığı kanaatine varan Mahkeme, başvuranın ifade özgürlüğüne yönelik bu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığına hükmetmiştir.

Falakaoğlu ve Saygılı / Türkiye

19 Aralık 2006

Bu davada, başvurular, Devlet görevlilerini terör örgütlerine hedef gösteren yazılar yayımladıkları gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanunu'na dayanılarak mahkûm edilmeleri konusunda şikâyette bulunmuşlardır.

---

⁸ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesiyle birlikte, Temmuz 1954 ila Ekim 1999 tarihleri arasında Strazburg'da görev yapan Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Sözleşmeciler Devletlerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetlemiştir. 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkemenin daimi olarak göreve başlamasıyla birlikte Komisyonun işlevi sona ermiştir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Türk mahkemeleri tarafından gösterilen gerekçelerin, başvuruların ifade özgürlüğü haklarına yönelik müdahaleyi haklı kılmak için tek başına yeterli olmadığı kanaatine varan Mahkeme, başvuruların mahkûmiyetlerinin, ulaşılmak istenen amaçlarla orantısız olduğuna ve dolayısıyla “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığına hükmetmiştir.

Ayrıca bk: 27 Kasım 2012 tarihli [Bayar ve Gürbüz / Türkiye](#) kararı; 13 Temmuz 2013 tarihli [Belek ve Özkurt / Türkiye](#) kararı; 17 Haziran 2014 tarihli [Belek ve Özkurt / Türkiye \(no. 2\)](#), [Belek ve Özkurt / Türkiye \(no. 3\)](#), [Belek ve Özkurt / Türkiye \(no. 4\)](#), [Belek ve Özkurt / Türkiye](#), [Belek ve Özkurt / Türkiye \(no. 6\)](#) ve [Belek ve Özkurt / Türkiye \(no. 7\)](#) kararları.

Leroy / Fransa

2 Ekim 2008

Karikatür sanatçısı olan başvuran, 11 Eylül 2001 saldırıları üzerine çizdiği bir resimle terörü hoş gösterdiği gerekçesiyle mahkûm edilmesinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, başvurana verilen para cezasının çok düşük oluşunu ve şikâyet konusu resmin yayınlandığı bağlamı dikkate alarak, başvurana uygulanan tedbirin ulaşılmak istenen meşru amaçla orantısız olduğunun söylenemeyeceği kanaatine varmıştır.

Ürper ve Diğerleri / Türkiye

20 Ekim 2009

Bu davada, başvurular, terör örgütünün propagandasını yaptıkları gerekçesiyle, gazetelerinin yayın ve dağıtımının durdurulmasından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, Türk makamlarınca, gazetelerin bazı sayılarına el konulması veya bazı yazıların yayınlanmasına kısıtlama getirilmesi gibi daha hafif tedbirlerin alınabileceğini belirtmiştir. Ancak, yetkili makamların, kısa süreliğine dahi olsa, yayınların tamamını durdurmakla, basının demokratik bir toplumdaki kamu bekçiliği rolünü haksız bir şekilde kısıtladıkları sonucuna varılmıştır.

Ayrıca bk: 15 Haziran 2010 tarihli [Turgay ve Diğerleri / Türkiye](#) kararı; 6 Temmuz 2010 tarihli [Gözel ve Özer / Türkiye](#) kararı; 17 Haziran 2014 tarihli [Aslan ve Sezen / Türkiye](#) ve [Aslan ve Sezen / Türkiye \(no. 2\)](#) kararları.

[Belek ve Velioğlu / Türkiye](#)

6 Ekim 2015

Bu dava, başvuruların, günlük bir gazetede, yasadışı silahlı bir örgütün açıklamasını içeren bir yazı yayınladıkları gerekçesiyle mahkûm edilmelerine ilişkindir. Başvuranlar, özellikle, haklarında verilen ceza hükmünün ve gazeteye yayın yasağı getirilmesinin, ifade özgürlüğü haklarının ihlaline neden olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle söz konusu yazıda kullanılan dili ve yayının içeriğini dikkate alarak ve terörle mücadeleye bağlı zorlukları göz önünde bulundurarak, bahsi geçen metnin, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şiddete, silahlı direnişe veya isyana teşvik eden herhangi bir ifade içermediği kanaatine varmıştır. Mahkeme, söz konusu yazıda, dikkate alınması gereken en önemli unsur olan herhangi bir nefret söyleminin de kullanılmadığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvuruların mahkûm edilme gerekçelerini incelemiş ve söz konusu gerekçelerin, başvuruların ifade özgürlüğü haklarına yönelik müdahaleyi haklı kılmaya yeterli olamayacağı sonucuna varmıştır.

[Müdür Duman / Türkiye](#)

6 Ekim 2015

Bu davada, bir siyasi partinin ilçe başkanı, partisinin bir şubesinde ele geçirilen yasadışı fotoğraf ve yayınlar sebebiyle mahkûm edilmesinin, ifade özgürlüğü hakkına yönelik haksız bir müdahale teşkil ettiği hususunda şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın mahkûm edilmesinin, ulaşılmak istenen amaçlarla, yani kamu düzeninin korunması ve terörle mücadele kapsamında suçun önlenmesi gibi amaçlarla orantılı olmadığı kanaatine vararak, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, başvuranın parti şubesinde ele geçirilen eşyalar hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını söylemesine rağmen, mahkûm edilmesinin Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki haklarına yönelik bir müdahale teşkil

ettiğine dikkat çekmiştir. Mahkeme, ayrıca, Türk mahkemelerinin başvuranın mahkûm edilmesi ve cezalandırılması konusunda dayandıkları gerekçelerin, başvuranın ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleyi haklı kılacak ölçüde ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, özellikle, başvuranın davranışlarının yasadışı fiillere destek verdiği şeklinde yorumlanamayacağını ve ele geçirilen söz konusu eşyaların, şiddete, silahlı direnişe veya isyana teşvik içerdiğine dair herhangi bir delilin bulunmadığını belirtmiştir.

Bidart / Fransa

12 Kasım 2015

Bu dava, *Iparretarrak* adlı Basque ayrılıkçı örgütünün eski lideri olan başvurana, şartlı tahliyesi kapsamında, mahkûm edildiği suçlarla ilgili olarak kaleme aldığı veya alınmasına yardımcı olduğu herhangi bir çalışma ve görsel-işitsel yayını dağıtmama ve söz konusu suçlar hakkında alenen herhangi bir konuşma yapmama yükümlülüğü yüklenmiş olmasına ilişkindir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 10. maddesinin** (ifade özgürlüğü hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, şikâyet konusu tedbirin süresinin sınırlı olduğunu ve sadece başvuran tarafından işlenen suçlara ilişkin olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranın, söz konusu tedbirin mahkemelerce gözden geçirilmesini sağlayabildiğine de dikkat çekmiştir. Mahkeme, bu nedenle, Fransız mahkemelerinin, başvurana, şartlı tahliyesi kapsamında, kısmen veya bütünüyle mahkûm edildiği suçlarla ilgili olarak kaleme aldığı veya alınmasına yardımcı olduğu herhangi bir çalışma ve görsel-işitsel yayını dağıtmama ve söz konusu suçlar hakkında alenen herhangi bir konuşma yapmama yükümlülüğü yüklemekle, takdir yetkilerinin kapsamını aşmadıkları kanaatine varmıştır.

Toplanma ve Dernek Kurma Özgürlüğüne İlişkin Sorunlar

Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve Diğerleri / Türkiye

30 Ocak 1998

Bu dava, Türkiye Birleşik Komünist Partisinin (“TBKP”) kapatılması ve parti liderlerinin başka herhangi bir siyasi partide benzer görevlerde bulunmalarının yasaklanmasına ilişkindir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 11. maddesinin** (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, TBKP'nin Türkiye'deki terör sorunlarından sorumlu olduğuna ilişkin herhangi bir delil bulunmadığından bahisle, partinin kapatılmasının “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı kanaatine varmıştır.

Ayrıca bk: 25 Mayıs 1998 tarihli [Sosyalist Parti ve Diğerleri / Türkiye](#) kararı; 8 Aralık 1999 tarihli [Özgürlük ve Demokrasi Partisi \(ÖZDEP\) / Türkiye](#) kararı [Büyük Daire]; 9 Nisan 2002 tarihli [Yazar ve Diğerleri / Türkiye](#) kararı.

Herri Batasuna ve Batasuna / İspanya

30 Haziran 2009

Bu dava, “Herri Batasuna” ve “Batasuna” adlı siyasi partilerin kapatılmasına ilişkindir. Başvuranlar, İspanya Parlamentosu tarafından 2002 yılında çıkarılan Siyasi Partiler Temel Kanunu'nun erişilebilir veya öngörülebilir nitelikte olmadığını, geriye yürütür şekilde uygulandığını ve meşru bir amacının bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, uygulanan tedbirin, demokratik bir toplumda gereklilik arz ettiğinin ve orantılılık ilkesine uygun olduğunun söylenemeyeceğini belirtmişlerdir.

Mahkeme, başvuruların projelerinin “demokratik toplum” kavramıyla bağdaşmadığını ve İspanya demokrasisi açısından ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 11. maddesinin** (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle de kapatma tedbirinin orantılılığını, başvuruların projelerinin “demokratik toplum” kavramıyla bağdaşmadığını ve İspanya demokrasisi açısından ciddi bir tehdit oluşturduğunu dikkate alarak, başvurulara uygulanan yaptırımın, Sözleşme'nin 11/2 maddesi çerçevesinde ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu kanaatine varmıştır.

Gülcü / Türkiye

19 Ocak 2016⁹

Bu dava, özellikle, 18 yaşından küçük bir çocuğun, Diyarbakır'da 2008 yılı Temmuz ayında gerçekleştirilen bir gösteriye katılmasının ve polis memurlarına taş atmasının ardından,

⁹ İşbu karar, [Sözleşme'nin](#) 44. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

yasadışı silahlı bir örgüt olan PKK'ya (Kürdistan İşçi Partisi) üye olduğu gerekçesiyle mahkûm edilmesi ve iki yıl boyunca tutuklu kalmasına ilişkindir. Başvuran, ayrıca, terör örgütü lehine propaganda yapmaktan ve polise karşı direnmekten suçlu bulunmuştur. Başvuran, gösteriye katılması nedeniyle mahkûm edilmesinden şikâyetçi olmuş ve hakkında hükmedilen birleştirilmiş cezanın orantısız olduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme, **Sözleşme'nin 11. maddesinin** (toplama ve dernek kurma özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, öncelikle, başvuranın polis memurlarına karşı şiddet eyleminde bulunmaktan dolayı mahkûm edilmiş olsa dahi, gösteriye katıldığında herhangi bir şiddet eyleminde bulunma niyeti taşımadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, ayrıca, başvuranın PKK üyesi olmaktan veya terör örgütü lehine propaganda yapmaktan dolayı mahkûm edilmesi konusunda ulusal mahkemelerce herhangi bir gerekçe sunulmamasını doğru bulmamıştır. Mahkeme, aynı zamanda, olay tarihinde sadece 15 yaşında olan başvurana verilen cezanın (yedi yıl sekiz ay hapis cezası) aşırı ağır nitelikte olduğuna ve yaklaşık dört aylık tutukluluk süresinin ardından, söz konusu cezanın bir yıl sekiz aylık bölümünün kısmen infaz edildiğine dikkat çekmiştir. Mahkeme, bu nedenle, başvuranın yaşının küçüklüğünü göz önüne alarak, verilen cezanın ağırlığının, düzenin korunması, suçun önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına ilişkin meşru amaçlarla orantılı olmadığı sonucuna varmıştır.

Serbest Seçim Hakkına İlişkin Sorunlar

[Etzeberria ve Diğerleri / İspanya ve Herritarren Zerrenda / İspanya](#)

30 Haziran 2009

Bu davalar, başvuranlara, yasadışı ilan edilerek kapatılan siyasi partilerdeki faaliyetleri nedeniyle, seçimlerde aday olma yasağı getirilmesine ilişkindir. İlk davada, başvuranlar, özellikle, Navarre Parlamentosu seçimlerinde aday olma ve seçmenleri temsil etme haklarından yoksun bırakıldıklarını ve bu durumun, yasama organının seçilmesinde halkın düşüncesini özgürce açıklamasına engel teşkil ettiğini ileri sürmüşlerdir. İkinci davada, başvuran, özellikle, Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aday olmaktan men edilmesinden ve Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılarak seçmenleri temsil etme hakkından yoksun bırakılmasından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, her iki davada, şikâyet konusu kısıtlamaların ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu, herhangi bir keyfiliğin söz konusu olmadığı ve getirilen kısıtlamaların, halkın

düşüncesini özgürce açıklama hakkını ihlal etmediği kanaatine vararak, **Sözleşme’ye Ek 1. No.lu Protokol’ün 3. maddesinin** (serbest seçim hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Ayrıca, her iki davada, **Sözleşme’nin 10** (ifade özgürlüğü) ve **13.** (etkili başvuru hakkı) **maddelerinin de ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.